

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

L'EMBELLIMENT DE LA CIUTAT

Un magnífic centre monumental

EL REGNE DEL TÒPIC

Amb motiu de les obres que es realitzen a la Plaça del Rei i a la Plaça de Berenguer el Gran, un diari català, la sèrieta del qual és lamentable haver de discutir en casos com l'actual, estampava, una vegada més, la parauda demagògia, aplicada a les esquerres; el sectarisme dels partits i ho-

la tenim, cada dia més digna, cada dia més majestuosa, podent acarar-se amb altres ciutats i dir-los: No sóc filla de la casualitat ni d'ahir: la meua existència és mil·lenària, sóc tan antiga que ni jo mateixa puc precisar el dia del meu infantament.

No sabem, doncs, en realitat com, per què ni quan fou fundada Barcelona. Sa-

Els Dijous — Blancs

ODISSEA

Les trompetes de la fama han pregonat pel poble els guariments meravellosos del metge de la capital. La família del pacient telefona demanant el número i li contesten que no en donen, però que, bon punt arribin a l'estació, s'hi dirigeixin de dret, que ja els faran passar.

Quan el malalt forà i els seus acompanyants truquen el cancell de l'Esculapi barceloní, rebedor, passadis i sales són plens a vessar. Una fàmula, amb el llapis penjant d'una cadena, apunta en un bloc l'hora que correspon als recençment arribals, bo i mirant-los de dalt a baix:

—No els toca fins a dos quarts de sis, però...

Aleshores, la gent comprèn que és qüestió d'una propina, i, mig dissimuladament, allarga a la introductora dues pessetes enganxades. La lleu inclinació que descriu en rebre-les denota l'habitud del gest i que en aquell temple de la medicina, a més del negoci de l'oficiant, hi ha el negoci de la distribuïdora del seu horari.

—Aquí on la veuen—declara un client antic—, ja s'ha comprat una caseta,

Per a tota diversió dels ulls, uns tapissos de baixa manufactura mostren unes odalises marcant la dansa dels vels. Ni un llibre, ni una revista.

—Vols dir que no ens passen al davant? —Bé m'ho penso, però per la porta excusada se sent un gran tragi.

La propina del pacient forà no ha estat de les més insignificants, perquè, tot just començava a desesperar, l'emmenen al batedor fobrat de cuir. La celebritat l'ausculta, el tasta, l'ajeu en una cadira d'extensió i l'endossa a un especialista:

—Són vint-i-cinc pessetes.

Nou vestibul, nous departaments. La decoració acurada adverteix que la tarifa serà més alta. Saló Lluís XVI, panneaux estil Boucher, portes amb llistons daurats. Damunt una taula, Vu, Housse & Garden, D'Ací i D'allà i un recull de gravats amb llegendes: «Réception de M. L'Académie», fac-simile d'una gravure en bois tirée d'une édition allemande du Traité de Cicéron; «Séance des Docteurs de l'Université de Paris», fac-simile d'una miniature des Chants Royaux; «Allégorie en l'honneur du chirurgien David, qui pratiqua le premier en France l'opération de la cataracte», gravé par le Mire, d'après Voges; «Le baquet de Mesmer, frontispice satirique de l'Antimagisme, ou origine, progrès, décadence et réfutation du magnétisme animal».

—Quina obsessió per tot el que és francès!

—Es que aquest metge es va casar amb una actriu parisenca!

De sobte, el pacient forà es troba darrera el vidre glaçat de l'aparell radioscòpic, on el fan respirar amb variats panteix, mentre hi dibuixen la silueta del cor i l'aorta:

—No el té pas tan gros com això! Jo, de vostè, veuria un especialista dels pulmons.

El despatx del fisiòleg és una nau granitosa, campida d'un sol to ocre, amb mobles Renaixement i pintures revestides de la patina de museu, subjectades per uns cordons vermells, capçats de borles. Un domàs carmel·litès camun' una arquimesa.

El pacient forà pensa en la masia i en aquells quatre pins que la rodegen. Amb orella distreta, escollia la prescripció facultativa i, amb un gran desig d'evadir-se, assegura:

—Qualsevol dia, ja tornaré.

Aquella nit, acotxat fins a les celles, s'omí niquets, corrioles, bombetes de colors, xassis i divans de goma, fins que la fressa dels carros matiners el situa a la dolça realitat.

PERE CASALS

(Segueix a la pàgina 8)

Any VII. Núm. 309 - Barcelona, dijous, 17 gener de 1935

No podem comentar com voldríem l'actualitat, ni portar les "indiscrecions" cap allà on voldríem.

Els nostres lectors ja saben per què.

MIRADOR INDISCRET

Les amargades

El casament de l'ex-infantessa Beatriu amb el príncep de Torlonia ha causat un profund malestar a les senyores i senyorettes japs, que no es saben avenir que encara hi hagi un centenar de monàrquics «pur sang» capaços de traslladar-se a Roma en tren i en avió. Això de no poder fer com la comtessa de Lacambra i la marquesa de Sant Miquel de Castellà, les treu de foc i desfermen la llengua com unes vulgars radical-socialistes:

—Mira que ostentant tanta pompa després de la trágica muerte de don Gonzalo, ya pasa de castaño oscuro!

—Y de la ruina y postración del príncipe de Asturias! Qué escándalo!

El "potin" gros

El tema que les japs glopegen més a gust és, però, el de l'absència continuada de l'ex-reina a les solemnitats de la família borbònica o la preterició de què és objecte:

—Cuando ella se presentó a la cámara mortuoria de Don Gonzalo, Don Alfonso hizo retirar a sus hijos, y ahora, ya ves, no ha asistido a la boda!

—Sí, chica, sí; hay mucho mar de fondo. Es imposible que esta gente vuelva!

Els atrevits...

Un lliguer tirava en cara a les japs la manca de respecte que demostraven en parlar de l'ex-reina; sobretot en sentir com referien que li agradava bojament vestir-se d'amazona a Andalusia i que els pollos bètics li diguessin: *Olé la reina guapa!*

Picades pels retrets del lliguer, les japs etzivaren:

—Nos inclinamos a creer que Ventosa ha regalado a la novia una tiara de perlas negras!

Fent el cor fort

Com sigui que els grans càrrecs passen per als cedistes catalans a l'alçada d'un gratacles, després de prometre-se-les tan felices, ara tot es dir que ja nan retirat els vetos i que cada dia reben una pila de satisfaccions:

—Ya hemos hecho las paces; ya hemos hecho las paces...

—Y Cirera y Voltà, pues?

—Nada pretende, el pobre!

—Ya, quizá aspira a conserje!

Els lúcids

En una penya de l'Hostal del Sol es comentava la notícia publicada per la premsa sobre una querella per injúria i calúnia presentada pel senyor March contra Manuel D. Benavides amb motiu del llibre intitulat *El último pirata del Mediterráneo*.

Un músic, bo i pegant-se un cop al front, exclamà:

—Ja hi caic! Juan Albert deu ésser Joan March!

Fidelitat

Tres dies després de l'empresonament dels regidors de l'Ajuntament de Barcelona, un grup d'empleats municipals comentava les fermances de fidelitat d'una de les més joves mecanògrafes vers el seu amic, estudiant de l'Uruguay. Deia un dels comentaristes:

—M'ha convençut. L'haguéssiu sentit com afirmava: «L'esperaré un any, deu, tota la vida si convé. L'estimo amb tota l'ànima!» Us dic que ho deia amb un to tan resolut i patètic que me l'he creguda.

I quasi tothom n'estava convençut, començant per la interessada.

Però l'abillament, la marcialitat donjoaneca dels nous habituals de la casa havia de ferir moltes sensibilitats entre les dar-

teres promocions mecanogràfiques del Municipi. I una de les víctimes fou la nostra heroïna.

Es creu, però, que la culpa la té Maurici Chevalier, la pel·lícula del qual *El Teniente Seductor* veié en mala hora, fent trontollar la seva decidida conseqüència, assetjada per sollicituds de darrera hora. El cert és que la fidelitat que havia de durar tota una vida, escassament haurà resistit una prova de tres mesos.

La nit de cap d'any, ella i una amiga, de bracet d'un dels nous concurrents a Casa la Ciutat, sortiren a oblidar, primer al teatre, després a altres llocs. En tocar les dotze de la nit, elles i el seu acompanyant reien com bojots, tot menjant-se els dotze grans de raim, bevent vi més o menys generós, obsequi de l'empresa, i fumant cigarrets egipcis.

El pobre empleat municipal que havia testimoniat de l'eterna fidelitat de la conformada mecanògrafa, estava desolat.

Ara, però, hi haurà nous estadants a la Casa Gran.

Què farà la mecanògrafa?

Rieres tèrboles

El joc que el manifest signat pel senyor Francesc Riera ha donat fins avui, sembla que no ha pas acabat. *Las Noticias*, parlant-ne el divendres propassat, deia que el senyor Riera y Puntí ha negado la autenticidad del citado manifiesto.

El lapsus és obvi. El diari de la Rambla dels Estudis ha confós el senyor Francesc Riera, diputat per Martorell i rabassaire, amb el senyor Josep Riera i Puntí, ex-diputat del Poble Nou i sedient esquerrà.

Ara, aquest últim home públic voldrà rectificar el lapsus de *Las Noticias*. Una carta oberta, mots de protesta i, probablement, una nova carta del rabassaire indirectament o directament al·ludit. Carta, encara, que en podrà suscitar una altra de l'ex-component de la Unió Catalanista, vist l'afany de notorietat política que d'un temps ençà se li ha despertat...

Noticiari

Fa temps que hom no ha sentit parlar de l'ex-regidor, expulsat uns dos anys enera de l'Esquerra Republicana, senyor Puig Monné.

Les últimes notícies que de l'interfecte ens arriben, són que l'home no ha renunciat pas als sacrificis de la vida pública. Quan es veié foragitat del partit que presidia el senyor Macià, l'home finançà un orfó de la barriada del Clot que es moria de consumpció i de deutes, la qual entitat convertí poc temps després en un centre polític d'etiqueta catalanista.

Centre polític que el senyor Puig Monné presideix i que ara, precisament, fa gestions per a ingressar i fondre's amb l'Esquerra.

Tot té les seves compensacions

Esser advocat de certa mena de delictes —entre els quals es compten els que, no sabem per què, s'anomenen de «caràcter social»— dona mals de cap, sí, però té també assenyalats avantatges.

Així, al senyor Vilarrodona, jove advocat defensor de molts processats de la F. A. I., passant l'altre dia pel carrer Nou de la Rambla, se li acostà un xicot que, fent-li a mans una estillogràfica, li digué polidament:

—Tingui, senyor Vilarrodona, no m'havia fixat que era vostè...

—...?

—Sí, sí... aquesta estillogràfica és la seva. Perdoni, eh?

Aquest fet és del tot semblant a un que succeí al senyor Albó i Martí quan presidia el Tribunal Tutelar de Menors.

Un dia, a la Rambla, s'adonà que li havia desaparegut el rellotge. Aturà i tot, es regirà les butxaques. No hi havia dubte, ni esperança: li havien pres el rellotge i la cadena.

Resignat per força, seguí el seu camí i trobà un conegut, amb el qual s'hagué d'esbravar:

—M'acaben de robar el rellotge. El duia aquí...

Miracle! En palpar-se l'armilla, notà que el rellotge era a la butxaca habitual. El senyor Albó estava segur d'haver-se escorcollat minuciosament.

Temps després el president del T. T. de M. va saber l'explicació del fet. El minyó que li havia pres el rellotge el donà tot seguit al seu *manager*:

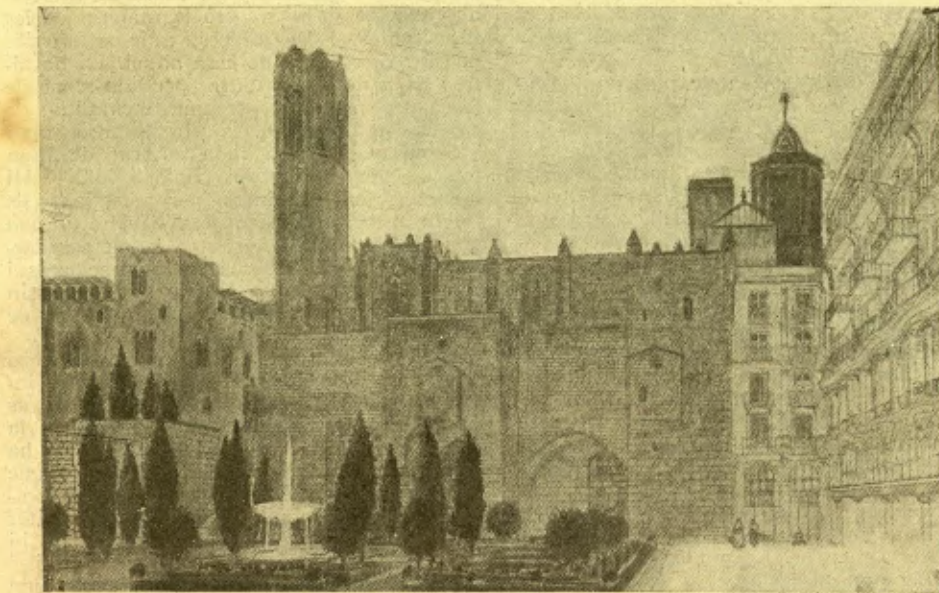
—L'acabo de pendre d'aquell senyor.

—Què has fet, ximple! Ja li estàs tornant! Que no ho saps que és el president del teu Tribunal?

Ves què són les coses

En produir-se l'estat de guerra i en ocupar la Generalitat l'element militar, començaren a ploure queixes a la Presidència des de tots els municipis catalans contra els jutges municipals i llurs excessos i omissions. El nou president els destituí tots. Calia mostrar, tan enèrgicament com calgués, un ràpid exemple de bon govern. Per a substituir els jutges municipals suspesos, el sudit president reclamà l'ajut dels protestaris, els demanà un nom o una llista de noms de gent solvent en tots conceptes. Els noms foren oferts, els nomenaments degudament estesos... i ja tenim els nous jutges municipals en funcions. Tots catalanistes.

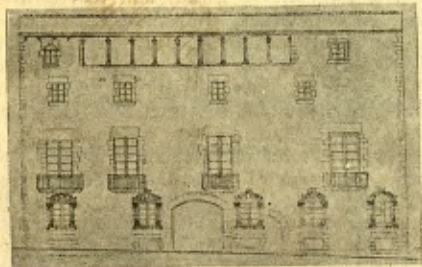
Els jutges suspesos, tots ells nomenats per l'Esquerra, procedien de la vella Unió Patriòtica!

Projecte d'urbanització de la Plaça de Berenguer el Gran (J. Puig i Cadafalch)

mes que no siguin els seus; la deshumanització que fa estranys i insensibles a l'art i a les coses de l'esperit tots aquells que no militen o simpatitzen amb clans de dreta. Francament, creiem que ja esdevé un abús parlar sempre de demagògia. En el cas present, a més a més de no comprendre a què ve, creiem que no té perdó que deixin inserir-se tals coses. Si no és ignorància, el concepte que mereixen aquelles paraules insidioses i comentaris pejoratius, ha d'ésser encara molt més sever.

Ens plau fer inventari de les obres de revalorització arqueològica i artística que es fan avui: restauració de l'Hospital de la Santa Creu, per instal·lar-hi la Biblioteca de Catalunya; agencament general i habilitació de la Casa de Convalescència, per a l'Institut d'Estudis Catalans; reparació i dignificació de l'església de Sant Pau del Camp, traient-ne coberts, embans i afegits que els regents d'aquell monument, sense respecte a l'art ni a la història, havien edificat damunt del claustre; reconstrucció de la Casa dels Padellàs a la Plaça del Rei;

Reconstrucció de la Casa Padellàs. Façada principal a la Plaça del Rei

revalorització de les Muralles Romanes de la Plaça de Berenguer el Gran i carrer de la Tapineria.

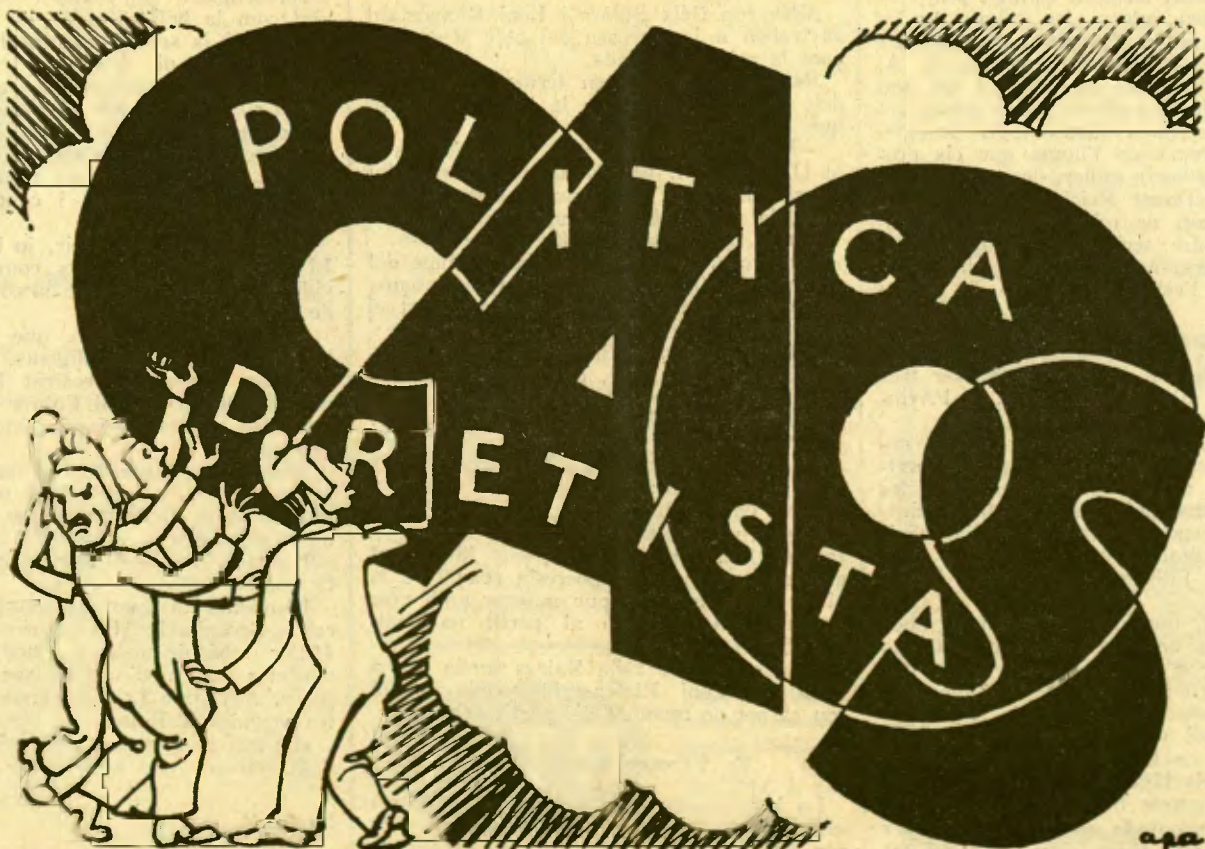
Totes les obres de què parlem han estat iniciades unes, continuades i entusiàsticament propulades totes pels darers ajuntaments de predomini netament esquerrà. Per contra, aquells que cada dia ens atabalen amb la «Barcelona nostrada», amb «l'amor a les pedres i tradicions més cares de la terra», aquells que desfiguren sense rubor la veritat dels fets, fa qui sap els anys que tenien a mà un projecte de reforma i revalorització de la Plaça del Rei i les Muralles Romanes i no havien fet absolutament res de definitiu. Han estat els homes d'esquerra els que ho hauran dut a terme. No sabem veure que això tingui cap relació amb la demagògia.

Seria cosa de no oblidar-ho. La ciutat no és de les dretes ni de les esquerres. L'emoió davant les seves pedres mil·lenàries, no és potestativa de partits, ni de financers, ni de tècnics, ni de ningú. Cal només tenir sentiment i amor a la terra i a la ciutat. I demostrar-lo no amb paraules sovint vagues, sense contingut de sentiment, sinó amb fets.

Dit això com un esplai de barceloní, no d'home d'esquerra ni de dreta ni del mig, acarem-nos amb la

BARCELONA MIL·LENÀRIA

Fou Hèrcules, fou Amílcar Barca, foren Aníbal o Asdrúbal; foren fenicis, grecs o iber laietans els fundadors de Barcelona? Segurament no ho sabrem mai. Hèrcules és possible que ni tan sols hagi existit; Barca, es diu que ni arribà a parar al territori inclòs entre la serra de Collserola i els rius i el mar; al Mont-judaic, han estat trobats vestigis de construccions romanes, gregues i iberes; també d'iberes cap a les comes del Guinardó i Carmel. Fossin els que fossin els fundadors de Barcinó, aci

Si ni així s'aconsegueix la unió de les esquerres...

Un metge repetit

A l'Hospital de Sant Pau actuen el doctor J. Ubach i Ubach i el doctor M. Obach i Obach. De vegades algun client va a trobar-los al sudit hospital, i el diàleg que s'estableix entre el visitant i el porter sol ésser el següent:

—Podria veure el doctor Ubach? (o bé Obach).

—Quin doctor Ubach? Perquè n'hi ha dos.

—El doctor Ubach i Ubach.

—Quin doctor Ubach i Ubach? Perquè n'hi ha dos.

—Home...! El doctor Ubach i Ubach que és metge d'aquest hospital!...

—Quin dels dos doctors Ubach i Ubach que hi ha en aquest hospital?

—Aleshores el porter ja fa la pregunta tot posant-se a la defensiva.

Censura a tot arreu

Sembla que el senyor Manuel de Montoliu, professor a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat, d'una assignatura anomenada *Història de la Literatura Universal*, ha decidit formar els seus deixebles per mitjà de lectures. I sembla que ha comprat la col·lecció Garnier de clàssics mundials.

El bo del cas és, però, que l'altre dia el senyor Montoliu donava ordres a la biblioteca de la casa:

—No vull que deixi el *Werther* a les noies. I no deixi a ningú cap novel·lista rus, sense permís especial.

Ai las, on són aquells temps d'*El Poble Català*?

Una bona clenxa

El grup d'artistes que actuen sota el denominador d'Art Vivent ha celebrat la seva VIII Exposició de Pintura i Escultura a la Sala Busquets.

Un dels joves pintors expositors, que és calb del tot a desgrat de la seva edat ben jove, es passeja sempre davant de les seves obres vestit amb el seu millor tern, amb aire tot olímpic.

Un amic seu, l'expositor Fermí Tello, li digué:

—Noi, sembles tot un personatge. Que mudat que vas! I que ben pentinat, també!

El jove calb se'l mirà un xic estranyat.

—Només trobo —afegí l'amic— que t'han deixat la ratlla una mica massa ampla...

Els repòrters «bien»

El magazine *Platja d'Or*, del qual no és la primera vegada que parlem des d'aquesta secció, en el seu darrer número publica una informació dedicada a Miss Vigo 1933, signada per X. X. (no és modestia, sinó precaució), d'una cursileria espantosa.

Assaboreixin:

«*Le pedimos permiso para obtener unas instantáneas, a lo que accedió con la amabilidad en ella característica. Recogida su silueta grácil y blanca en el oscuro de nuestra cámara, le hicimos algunas preguntas.*»

Després d'obtenir aquesta foto (no cal dir mediocre, car es tracta d'una altra especialitat del repòrters), el senyor X. X. encara va atrevir-se a fer-li unes quantes preguntes amaraes—naturalment—de la més pessimista de les frivolitats.

I encara hi ha qui s'atreveix a discutir les excel·lències del viatjari d'incògnit!...

Un botó de mostra

El repòrters de *Platja d'Or*, després de conversar breument amb Miss Vigo 1933, decideix engegar-se amb un colofó que faci pendre amb l'ex-immillorable paper *couché* d'aquest portaveu de la Blanca Subur: «*Nos despedimos. La sonrisa de Margarita aletea un instante más sobre su faz bronceada ligeramente por el sol y parece querer confirmar lo que ella nos ha dicho.*» Pobra Margarita i pobres lectors!

El medi ambient

Alexandre de Cabanyes, entre uns paisatges vilanovins molt reeixits, ens ha presentat, en la seva darrera exposició, les seves habituals marines. Una d'elles representa les immediacions del far de Vilanova en plena gropa.

El mestre Morera estigué una bella estona contemplant-la, encisat.

—Mira, com li agrada!—remarcà un crític al pintor.

Conferenciant complimentós

La darrera setmana de desembre, el doctor Jeroni Moragues donà una conferència al C. E. de Catalunya sobre l'arqueologia en el cinema. I bé: quan ja feia bona estona que el famós psicotècnic s'adreçava al nombrós auditori, Carles Sindreu va fer acte de presència a la diminuta sala de conferències de l'entitat excursionista. El conferenciant va interrompre la seva interessant dissertació i va saludar-lo amb un amicalíssim:

—Bona nit, Sindreu! Apa, que ens feies molta falta.

Un mal benefici

La conferència de l'amic Jeroni Moragues anava il·lustrada amb una sèrie de projeccions humorístiques de primer ordre, la més celebrada de les quals fou un retrat de Carles Sindreu i el propi conferenciant abillats amb vestit blanc de mariner i pantalons curts.

—Aquesta foto—digué—va ésser obtinguda una vegada que vàrem pendre part, a l'Ametlla del Vallès, a una festa a benefici de l'hospital. Es varen recollir molts diners, però sembla que d'aquella feta tots els malalts es varen morir.

Desengany

L'endemà d'aquesta divertida conferència, una de les dames assistents a la dissertació va portar a visitar el més menut dels seus infants (dotze mesos escassos) a casa del doctor Moragues per tal de posar en clar l'eficàcia d'unes fosfatines i aclarir, de passada, tots aquells dubtes relacionats amb la lactància. Un cop al carrer, la dama en qüestió sembla que no sabé estar-se de comentar amb la minyona que li transportava l'infant:

—I ara, quin doctor tan seriós! No sembla pas el mateix d'ahir...

LA DONA FATAL DEL TERCER REICH

Leni Riefenstahl, la “vamp” de la creu gammada

(Continuació del número anterior)

AQUEST ORIGINAL DE HITLER!

En aquella època en què el partit del centre estava encara al poder, recolzat pels social-demòcrates, ningú no pensava que l'agitació «ridícula» organitzada per un «agent provocador» anomenat Hitler, pogués arribar a esdevenir un vast moviment popular.

Vencudes les dificultats del debut, es pogué per fi començar la presa de vistes,

—Sóc una admiradora fanàtica del Führer — havia declarat a Otto Frotzheim — i estaria disposada a sacrificar-li la meua vida. Ni tan sols dubtaria a sacrificar Margaret Slezak, la meua millor amiga.

I Frotzheim es va assabentar en aquesta mateixa avinentesa que Margaret Slezak, les relacions de la qual amb el Führer no eren cap misteri per a ningú, era l'origen de les històries obscenes que corrien aleshores sobre la vida privada de Hitler.

La bomba estava posada i l'explosió no podia deixar de produir-se.

Leni Riefenstahl dirigeix la presa de vistes al Congrés nazi de Nuremberg

quan un home nou aparegué en la vida agitada de Leni Riefenstahl.

En aquell moment, la jove actriu filmava en els Alps bavaresos, on es desenrotllava l'acció del film. En aquests grandiosos espais coberts de neu, on lliscaven nombrosos esquiadors amb la cara enrogada pel fred, Leni s'hi trobava com en el seu reialme...

Durant els dies de repòs, els actors de *La llum blava* s'estajaven a Munic, i fou en aquesta ciutat on Leni es trobà per primera vegada amb Adolf Hitler. Aquesta troballa fou decisiva, no solament per a aquests dos personatges, sinó també per a un tercer... i fins per a un quart.

Una gran amistat lligava, en aquell temps, Leni amb Margaret Slezak, filla del cèlebre tenor vienès. Un dissabte a la tarda, després d'haver filmat a l'aire lliure, Leni Riefenstahl anà, amb vestit d'esquiador, a fer una visita a la seva millor amiga. Aparegué en l'habitació d'aquesta com una fada de les muntanyes.

Trobà Margaret acompanyada d'un home de mirada penetrant, amb un bigoti de Charlot. El desconegut contemplà tot sorprès l'actriu i, sense esperar ésser presentat per la mestressa de la casa, s'anomenà: —Adolf Hitler.

Amb la seva intuïció femenina, Leni comprengué que havia estat inoportuna i es retirà immediatament. A la nit, quan es reuní amb els seus companys, digué a Béla Balázs amb un to indiferent:

—He conegut aquest original de Hitler.

UN HOME D'ESDEVENIDOR

En el món del cinema ningú no s'adona que l'amistat entre Margaret Slezak i Leni Riefenstahl esdevenia cada vegada més íntima. Per altra banda, es creia en una amistat sincera i exempta de tot càlcul interès. Leni Riefenstahl visitava sovint la seva amiga. No obstant, aquesta—Déu sap per què!—s'arreglava sempre de manera que aquestes visites no coincidissin amb les de Hitler.

Margaret Slezak, però, feia a Leni moltes confidències sobre la persona del futur Führer.

—Sóc jo que l'he dissuadit de casar-se amb Winifried Wagner—deia Margaret Slezak—. Hitler és un home d'esdevenidor, i no s'ha de lligar amb ningú, encara que sigui una dona de la família dels Wagner.

Leni s'informà igualment que Hitler havia passat quinze dies al Ruhr, on alguns industrials importants de la regió l'havien invitat a exposar, en petit comitè, projectes polítics. Al seu retorn, les caixes de les organitzacions nazis s'ompliren com per art d'encantament, i les tropes de les S. A. foren afavorides amb un equip i un sou regular. Empleats i obrers sense feina, euduits a la misèria, s'allistaven per desesperació a les tropes de l'home que els prometia una existència millor, després de l'adveniment del Tercer Reich.

Fou així com de mica en mica es començà a pendre seriosament «aquest original de Hitler», no solament a Alemanya, sinó també a l'estranger.

ESTIMO EL FÜHRER!

Leni Riefenstahl acabava de passar tres hores al saló d'Otto Frotzheim, a l'Avinguda del Kaiser.

El nom d'Otto Frotzheim és massa conegut perquè calgui presentar aquest esportman distingit que sempre ha estat en les millors relacions amb l'estat major nazi.

Leni Riefenstahl, en sortir, podia felicitar-se del resultat obtingut.

—Estimo el Führer!—havia dit a Frotzheim.

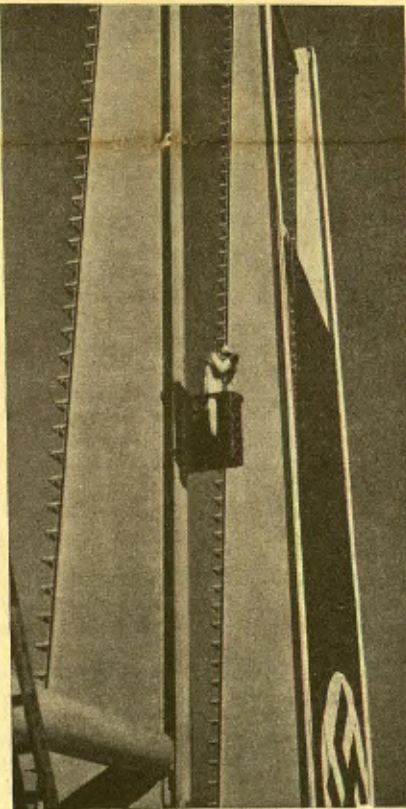
Evidentment, una confessió així en boca d'aquesta dona decidida significava que no s'acontentava d'admirar-lo de lluny tot gronxant-se en fantasieigs sentimentalismes. «Estimo el Führer», en boca de Leni, significava: «Vull estrènyer més la relació, ésser admesa en la seva intimitat, i també... trencar els lligams romàntics que l'uniexen a Margaret Slezak».

La tàctica adoptada en l'avinentesa per Leni, per bé que d'una simplicitat del tot femenina, era però digna d'un diplomàtic.

FALÇ I MARTELL O CREU ESVÀSTICA?

Lavors es col·loca en l'existència de Leni Riefenstahl el moment crític que anava a decidir tota la seva vida.

Béla Balázs rebé propostions de Moscou per anar-hi a reorganitzar la producció cinematogràfica russa. Era una missió de

Leni a Nuremberg

confiança de la qual podia enorgullir-se. Però abans de donar una resposta afirmativa, Balázs posà una condició: volia dur amb ella la seva col·laboradora.

Telegràficament, de Moscou preguntaren: «Qui és aquesta dona?»

«La meua amiga — respongué Béla Balázs —, una militant del partit comunista en la qual es pot tenir entera confiança.» La resposta fou afirmativa: «Porteu-la amb vos...»

Altres cop Béla Balázs i Leni Riefenstahl es troben a la terrassa del cafè Riemann, com la primera vegada.

Béla Balázs parla en termes entusiastes dels seus projectes i de la tasca grandiosa que l'espera a Rússia.

—Ara només hi ha vint mil pantalons a la U. R. S. S., però d'aquí tres anys n'hi haurà cent mil... Sabeu que el quaranta per cent de sales encara donen films muts? Tindrem una feina magnífica a fer!

Penserosa, Leni fa rodar al voltant del dit el magnífic solitari que el dia abans, en ocasió del seu aniversari, li ha ofert el productor.

I Béla Balázs continua:

—Estir segur, Leni, que us sortireu meravellósament de la vostra tasca.

Leni Riefenstahl només va respondre:

—No.

Després va afegir amb un somriure una mica embarassat:

—No vinc a Rússia amb vos... Em quedo a Alemanya... Dieu que la dona és completament lliure, que pot disposar lliurement del seu cos, que la hipocresia sexual és la pitjor de totes... No puc marxar amb vos, perquè... ja pertanyo al partit nacional-socialista.

L'endemà matí Béla Balázs sortia cap a Rússia i Leni Riefenstahl esquinçava el seu carnet de membre del partit comunista.

EL FÜHRER TARD A ENCARA

La infortunada Margaret Slezak s'adonà un dia que, de cop i volta, sense saber per què, les portes de tots els dignataris nacional-socialistes se li tancaven. En la

mateixa època, en el gran saló de Leni Riefenstahl, 97 Hindenburgstrasse, els funcionaris del partit nazi s'hi trobaven sovint els dimarts i els divendres, dies de visita de la mestressa de la casa.

No obstant, però, Leni Riefenstahl no havia aconseguit encara el seu objecte. El Führer continuava tardant.

Amb un somriure misteriós, la *star* estava al mig del seu saló — el primer «saló» del Tercer Reich — tot fent els honors als seus invitats nazis, instal·lats còmodament en els cadirals tapissats de seda. De vegades n'agafava un a part, el portava prop de la finestra i conversaven en veu baixa. I quan els invitats eren fora i la mestressa de la casa es quedava sola, es deia sospirant:

—Unes quantes setmanes més de treball i potser...

ON ES TRACTA DEL POBLE ESCOLLIT

Al cap d'un quant temps, tots els que tenien un lloc qualsevol al món del cinema de Berlín, sabien que Leni Riefenstahl estava en contacte amb els nazis. La situació no era exempta d'un cert picant.

En efecte, durant tota la seva carrera cinematogràfica, Leni Riefenstahl, com si ho hagués fet expressament, només havia treballat amb productors o postors en escena jueus. Aduch els que podien enorgullir-se d'ésser admesos en la intimitat de la *star*, pertanyien al «poble escollit».

Entretant, la situació política esdevenia cada vegada més crítica i l'hostilitat entre els nazis i llurs adversaris s'anava enverinant; cada dia era més difícil, per a una actriu que ostentava les seves opinions nacional-socialistes, de treballar en els films dels productors jueus.

Un dia, algun amic de la *star* li feren comprendre el perill que corria la seva carrera cinematogràfica si continuava fent públiques les seves teories nazis.

—Però, a veure: no voleu anar a parar? — preguntà rient la jove actriu —. Jo mateixa sóc mig jueva; la meua mare és d'origen polonès i la meua àvia, que encara viu, és una jueva molt piadosa... I per a provar-vos fins a quin punt sóc amiga dels jueus, us diré que acabo de signar un contracte amb Carl Laemmle, el qual, com sap tothom, és israelita.

PER FI EL FÜHRER VINGUÉ

El contracte que la *star* acabava de signar amb Laemmle era per al film *S. O. S. Iceberg*, per al qual es preveia un pressupost considerable. Havien de rodar les escenes a Groenlàndia i acompanyar-unes quantes setmanes al mig de la neu i dels gels.

La data de la sortida havia estat fixada i els membres de l'expedició havien acabat llurs preparatius, quan, l'avant-vigília de l'embarcament, Leni Riefenstahl anuncià al Dr. Fank, el postor en escena que havia insistit perquè fos contractada, que no podia sortir abans de deu dies.

—Però per quin motiu? — preguntà el Dr. Fank tot sorprès.

La *star* es quedà un moment silenciosa. Fank insistí.

—Ho sento molt—digué l'actriu—, malgrat el meu desig d'anar-me'n i malgrat la meua amistat per vos, em veuré obligada a renunciar a filmar si no em podeu ajornar la sortida.

Els cineastes de Berlín tenen l'esperit matemàtic. Calcularen fredament la pèrdua que els ocasionaria l'ajornament del viatge i la que els costaria canviar d'actriu. En efecte, per aquest rol, que reclamava molt més una atrevida esportiva que una gran actriu, tindrien molta feina a reemplaçar Leni.

Fou així com l'endemà els diaris de Berlín informaven llurs lectors que hi havia hagut un error en anunciar la data de la sortida, la qual no tindria lloc fins al cap de vuit dies.

Ben entès, ningú, ni en els medis del cinema, no sabia que si el viatge havia estat ajornat per al dimarts següent, era perquè el dil·luns, a les cinc, havia estat concertada una entrevista entre Hitler i Leni Riefenstahl.

UNA SEPARACIÓ QUE ACOSTA

Una de les característiques dels éssers del tremp de Leni Riefenstahl és considerar la discreció com una covardia i parlar dels detalls més íntims de llur vida amb una despreocupació de vegades desarmant. Es així com la bella *star* no ha volgut voltar de misteri la seva vida privada. Així i tot, però, ningú, ni abans ni després, no ha sabut mai els detalls de la seva primera i llarga entrevista amb el Führer.

Molt temps després, quan els seus amics li preguntaven què s'havien arribat a dir durant aquesta entrevista memorable, Leni arronçava les espatlles i contestava evasivament:

—Hem parlat, és a dir, jo li he parlat... Li he dit sense embuts com concebia la vida d'un cap que la sort ha col·locat al front de tot un poble.

Cap dubte, en efecte, que aquesta deliciosa noia, d'ulls intel·ligents, no hagués—habilitat suprema!—recalat les seves paraules i hagués dit al Führer algunes veritats com encara no havia tingut ocasió de sentir-ne.

Hitler es trobava llavors davant una alternativa: o bé anar-se'n i no veure més aquesta noia d'ulls felins que es ficava on no la demanaven, o bé...

I sembla que el Führer va escollir aquesta segona solució.

L'endemà al matí la companyia sortia cap a Groenlàndia. En la primera carta que Hitler rebé de la *star*, només hi havia aquestes dues ratlles d'un gran poeta hongarès, Ady, que Leni havia sentit dir moltes vegades a Balázs.

«Et vull guardar; és per això que he triat l'allunyament que embelleix.»

KURT HOFFER

(Seguirà)

(Copyright Opera Mundí)

L'APERITIV

Escriptors nocturns.—Malgrat ésser Barcelona la ciutat més noctàmbula del món, són moltíssimes les persones que us diuen: «Jo a les deu quarts d'onze ja sóc al llit.» Entre aquestes persones es troben els elements del negoci i de la burocràcia i s'hi troben també molts metges, advocats i notaris. En canvi, és difícil trobar un home de lletres que retiri d'hora. Aquí l'ofici d'escriptor va molt enganxat amb l'ofici de periodista, i els que depenen del periòdic en general retiren tard i de vegades molt tard. Hi ha persones, com jo mateix, que no tenen l'obligació de vetllar fins altes hores de la nit, però no poden sostrair-se d'aquesta fascinació de no anar a dormir fins al moment que s'ha aprofitat l'última escorrialla d'interès nocturn. Un grapat de vegades m'he proposat anar al llit d'hora, i he escoltat amb la major bona fe els consells dels qui afirmen que anar al llit tard és un vici com qualsevol altre i que només retiren tard els perduts, els que no saben on caure morts i les persones de vida poc edificant. He escoltat consells, amonestacions, i la veu de la pròpia consciència; però és inútil. Jo confesso que no sé escriure ni pensar de dies, i quan faig algun treball literari i em veig obligat a fer servir també les hores diürnes, sempre és en la nit alta i silenciosa quan escric les coses de més compromís o que em sembla que m'hi tinc de mirar més. A Catalunya, del meu record, la immensa majoria d'escriptors han estat nocturns i noctàmbuls. Hi ha excepcions de poetes de dia, com per exemple Maragall. És possible que don Joan Maragall escrivís alguna cosa de nits, però la majoria de les seves obres, i les millors, estic seguríssim que les va escriure de cara al sol. Hi ha altres casos de poetes diürns per una mena de disciplina moral o per una mentalitat de caràcter religiós que els feia llevar de matí i inspirar-se en un món saturat de llum fresca, com per exemple Bofill i Mates. Hi ha escriptors matiners per qüestions de règim o perquè tenen una càtedra o una obligació matinal i aprofiten la nit per dormir, però aquests casos són excepcionals i estic segur que tots ells, si els deixessin triar a gust, s'estimarien més escriure de nit o de matindada.

El tipus d'escriptor noctàmbul em penso que és un producte que comença amb la invenció del gas o del romanticisme. El gas és de les coses que han influït més en la literatura encara que no ho sembli. Hi ha escriptors com Baudelaire i com Balzac que no s'explicarien sense la llum de gas. Balzac treballava de nits i quan anava invitada a la finca d'algun amic en la qual no hi havia gas, consumia cinc espelmes per nit i per novella. Escriure de nit va ésser una moda que va agafar la part més important del segle XIX, i a la nit, en aquella època, se li va donar una importància exorbitant. En canvi, el nostre segle i la nostra època, que és l'època de l'esport, ha anat minvant importància a la nit i a tots els efectes del noctambulisme, per a inflar les virtuts del sol i del llevar-se de matí. Els esportius són homes de dia; totes les follies i les aberracions esportives, com per exemple el vegetarianisme i el nudisme, són enemics declarats de la nit. Malgrat això, la força de la nit persisteix en altres sentits frívols de l'existència i en el sentit del pur treball d'inventió i d'imaginació.

En la nit natural, lluny de les ciutats, es veu ben clara la diferència de fantasia dels éssers que dormen i dels que vetllen. Els animals que van a dormir d'hora, com per exemple els xais, els porcs, els conills, les gallines, els ocells pocasoltes, les papallones enfaristolades, són éssers d'una normalitat sense cap complicació, vénen a ésser els buròcrates de la naturalesa, i qui diu els buròcrates diu els cobradors de rebuts o els guardes urbans. En canvi, les bèsties nocturnes, com són les aranyes, els gripaus, els mussols, les olibes, els xibocs, les ratapinyades, i altres bèsties que acostumen a tenir mala fama, són els animals més sensibles i més originals. Acostumen a tenir un punt de desguitarrat i d'absurd, però és evident que sense ells la naturalesa estaria mancada de pebre i de malícia, i jo m'atreveiria a dir que són l'element faustic de la naturalesa.

En el món de la literatura i de la imaginació és essencial aquesta influència destarotadora de la nit, aquesta mena de somniar despert, amb la particularitat que en aquest estat de somni és quan les idees són més agudes i més lúcides. Somiar despert mentre els altres somien adormits és el secret de tota la poesia. Totes les peripecies morals i intel·lectuals que li passen al Doctor Faust només són concebibles en aquell estat càlid i transparent de l'ànima que s'aconsegueix especialment en la situació de vetllar un malalt, quan us sentiu completament sols i saturats de silenci, en el moment misteriós que la nit comença a desprendre's d'ella mateixa.

Es evident que si tothom volgués somiar despert i sentir la màgia de la nit, el món seria una olla i ningú no dinaria a l'hora de dinar perquè el més calent fóra a l'agüera; però també és evident que sense el noctambulisme—laboriós o ociós—el ferment espiritual del món, vull dir la poesia, quedaria a mig fer, i és per això que són injustes moltes vegades les acusacions que s'acostumen a fer als noctàmbuls.

Els ingenus sentimentals creuen que la nit és per a l'amor i els seus derivats; però ja em perdonaran si dic absolutament el contrari: jo crec que l'amor i els seus derivats no necessiten grans fantasies i són bons per a totes les hores.

Jo crec que la nit és per a pensar, i per a penjar la imaginació d'un trapezi i procurar que faci totes les cabrioles saludables per desintoxicar una mica la grisa normalitat.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

GUTENBERG, S.A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723 BARCELONA

UN TRIBUNAL DE COMERÇ

El Consolat de la Llotja de València

Els diaris han donat la notícia de l'establiment a la Ciutat de València d'un Consolat de la Llotja.

I la notícia, donada als diaris d'una manera sintètica, com és natural, bé mereix una ampliació, sobretot tenint en compte que els iniciadors del Consolat de la Llotja n'han volgut fer una mena de continuació, adaptada als temps actuals, del Consolat de Mar.

La Llotja de València no és simplement un monument arquitectònic, cosa que ja seria bastant per la importància del monument com a monument. La Llotja de València és així mateix un edifici carregat d'història, tan considerat d'una fàula general com considerat d'una fàula particular en el seu magnífic pavelló dedicat especialment al Consolat de Mar, institució que evoca tan belles perspectives mediterrànies. I la Llotja de València és, a més a més, un lloc de contractació on tots els dies es reuneixen els comerciants per a concloure els seus afers.

Així, la naixença d'aquest Consolat de la Llotja no és una cosa artificial.

Un dels iniciadors ens ha fet una mica d'història:

—Les Cambres de Comerç han demanat moltes vegades, sense aconseguir-ho, el restabliment dels Tribunals de Comerç. Aquesta necessitat es venia sentint, d'una forma aguda, entre l'importantíssim element mercantil que s'ajupla a la Llotja de València. I un dia del mes de març del 1934 s'hi va celebrar una assemblea en la qual, un grup de comerciants prestigiosos, recollint una iniciativa del Col·legi Oficial d'Agents Comercials, proposava l'aprovació d'un projecte d'estatut del Consolat de la Llotja, nova institució inspirada en l'antiga institució del Consolat de Mar. I el Consolat de la Llotja fou creat per una disposició ministerial del 21 de juny, propugnada pel director general de Comerç i Política Aranzelària, senyor Vicenç Iborra, un comerciant que ha concorregut molts anys a la Llotja de València. Després, en 4 d'octubre sortia a la *Gaceta de Madrid* el reglament de l'organisme creat. I el 25 de desembre, dia de Nadal, juraven el seu càrrec els consols nous que, per tant, ho feien el mateix dia que els consols antics, els quals eren elegits el dia primer de desembre, com d'ara endavant ho seran els consols nous.

—Finalitats del Consolat de la Llotja? —Consten al reglament, en el qual es regulen serveis múltiples, ja que no es concreta solament a una funció arbitral, sinó que s'estén a l'organització comercial de la Llotja mitjançant l'adopció de normes generals i especials de contractació, la creació i renovació periòdica de tipus oficials de mercaderies, el peritatge i l'anàlisi contradictòria, la inspecció de mercaderies, el registre de mostres comercials, la regulació del comerç a termini, etc.

—Organització? —El Consolat de la Llotja té un alt patronat confiat a les corporacions econòmiques valencianes. Es regeix per un consell directiu, els membres del qual adopten les denominacions que duïen els membres dels

antics consols. El mantenen econòmicament dos òrgans: el Sindicat de Comerciants de la Llotja i la Mancomunitat d'Agents Comercials de la Llotja. A més, els serveis tècnico-comercials van a càrrec dels Gremis de la Llotja, els quals tenen atribuïdes funcions importants.

—Quin abast té la jurisdicció del Consolat?

—Els seus serveis són voluntaris i, per tant, no solament per als elements de la Llotja de València, sinó per a tots els que

Porta principal de la Llotja de València

vulguin acollir-se als seus beneficis, siguin d'on siguin, aduats de l'estranger.

—I quines són les normes de l'arbitratge?

—L'arbitratge ordinari, constituït per diferències de qualitat o estat de les mercaderies, empra el sistema general: dos arbitres, elegits respectivament per cada part litigant, i un tercer àrbitre elegit pels dos primers. No hi ha, per tant, un tribunal fix i permanent. L'arbitratge extraordinari, constituït per les altres qüestions comercials, està a càrrec de la Junta de Prior i Consols — integrada pel Prior i els consols primer i segon — en primera instància, i a càrrec de la Junta Consular d'Apel·lació — un vice-prior i els altres dos consols — en segona instància. També hi ha segona instància en l'arbitratge ordinari, la qual és exercida per Comitès d'Apel·lació fixos, nomenats prèviament per a cada producte i els membres dels quals duen el títol de col·legues.

—Quins avantatges té el Consolat de la Llotja per als comerciants?

—Al meu judici, molts, entre ells el de sotmetre'ls a l'obligació de sotmetre's a arbitratges estrangers, en els quals no tenen en compte, ni les poden tenir, les condicions especials del mercat valencià, ben entès que no solament es beneficiarà en aquest sentit el comerciant valencià, sinó tot aquell que, en fer un contracte, hi estableixi que els contractants es sotmeten a la jurisdicció del Consolat de la Llotja de València.

Ja hem vist que aquest té les necessàries condicions legals i materials de vida. Ara cal veure el seu funcionament, que indubtablement constituirà una experiència interessant com adaptació d'una institució antiga a la vida moderna.

ALMELA I VIVES

Mirant a fora

Shaw busca nació

El per més d'un concepte cèlebre G. B. Shaw es preocupa de la nacionalitat que haurà d'adoptar a conseqüència de la nova llei de De Valera sobre les relacions entre Anglaterra i Irlanda.

—Es de suposar—ha declarat G. B. S.— que d'ara endavant a l'Estat lliure ja no hi haurà subdits britànics. Ara bé, jo he nascut subdit britànic, i al mateix temps sóc irlandès. La meua situació, per tant, és delicada.

Havent-se-li fet observar que li fóra fàcil d'obtenir un certificat ministerial de la seva condició de subdit britànic, l'autor de Santa Joana ha respost que les seves ambicions són molt més vastes.

—Oblideu—declarà—que tinc el món sencer a la meua disposició. Puc fer-ne per què tant com ciutadà de la U.R.S.S. La tria depèn únicament de mi mateix. Per això penso si seria qüestió d'organitzar un concurs entre tots els països de l'univers...

El protestatari sistemàtic que és G. B. S. oblida que a la U. R. S. S. no el deixaran pas rondinar gaire.

Balanc cubà

Durant el passat any 1934, a la «perla de les Antilles» hi ha hagut:

Tres presidents de la República;
Deu crisis governamentals;
Trenta-tres «reorganitzacions» ministerials;

Dues temptatives de revolució comunista;
Nou complots militars;
Un complot ordit per la policia de La Havana;

Una temptativa de cop d'Estat de l'A. B. C.;

Un pronunciament d'ex-oficials de l'exèrcit;

Una insurrecció naval;

Dues vagues generals;

Deu vagues parcials importants;

Dues mil bombes que han fet explosió en el territori de l'illa;

Trenta morts i dos-cents ferits, a conseqüència d'atemptats polítics;

Vuitanta-cinc morts i més de quatre cents ferits, a conseqüència de col·lisions (càrregues de policia, gasos lacrimògens, etc.);

Un atemptat contra el cap de l'Estat;

Tres atemptats contra el cap de l'exèrcit;

Set atemptats contra l'ambaixador dels Estats Units.

El misteri de la mort de lord Kitchener

En 1916, prop de les Illes Orcades, el vaixell Hampshire, on anava lord Kitchener, fou ensorrat per un submarí alemany, fou ensorrat per una mina...

Des d'aleshores subsisteix el misteri sobre les causes de la pèrdua del vaixell i del seu il·lustre passatger, que ha donat peu a diverses hipòtesis.

I vet aquí que ara un alemany, Ernst Carl, publica un llibre: Sol contra Anglaterra — Records d'un espia, en el qual afirma haver estat ell el causant de la pèrdua del Hampshire.

Ernst Carl conta que, tramès a Anglaterra en funcions del seu ofici, proveït dels papers d'un tinent belga mort al front de batalla, el comte Marcel Jaggi, es casà amb una noia anglesa de bona família i entrà en relació amb els nacionalistes irlandesos. Aprofitant relacions de família, pogué ésser rebut pel mateix lord Kitchener, al qual proposà la compra de diversos objectes de col·lecció i per boca d'ell va assestar-se de la data de sortida del Hampshire cap a Rússia.

L'espia trobà dos tripulants nacionalistes irlandesos que aconseguiren de ficar al vaixell dues bombes.

I així lord Kitchener, el gran enemic d'Alemanya i d'Irlanda, desaparegué.

Lògica

L'any pasat va celebrar-se a Moscou un Congrés d'Escriptors soviètics, al qual van assistir escriptors estrangers simpatitzants amb el comunisme, com Malraux, J. R. Bloch, etc.

Un d'aquests el japonès comte Hijikata, deixeble, segons digué, de Gide (que tot i comunisteja, i ésser invitat pels organitzadors del Congrés, no es mogué de França).

Però el Japó no admet flirteigs roigs i el pobre comte, en tornar al seu país, es trobà que la Casa Imperial havia decidit retirar-li el seu títol nobiliari.

El comte protestà, però rebé aquesta resposta:

—Si us interessen els privilegis de la societat capitalista, per què us ajunteu amb els que volen destruir-la?

Les profecies de Ford

Es costum, en començar cada any, demanar averany a les persones notables, tant si fan professió de profetes com no.

Preguntat Henry Ford sobre els perfeccionaments que adquiriria l'auto en 1935, el popular constructor ha declarat:

—Durant deu anys, només podreu observar en l'auto modificacions sense importància. Però d'aquí deu anys ja haurà nascut l'auto passe-partout, una màquina que anirà per les carreteres, com els cotxes d'ara, però que podrà transformar-se gairebé instantàniament en avió o en embarcació. Tindreu, doncs, tres elements a la vostra disposició: la terra, l'aire i l'aigua. Serà un esdeveniment sensacional, una revolució!

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

El plebiscit del Sarre

L'actual mes de gener hauria hagut de revestir una especial importància per l'execució de dues clàusules del tractat de Versalles: l'evacuació de Renània per part de les tropes franceses i el plebiscit del Sarre.

En els començos de la postguerra, Alemanya havia adoptat una actitud passiva davant els compromisos contrets signant el tractat de pau, especialment pel que feia referència a reparacions. Això induí Poincaré a prendre mesures enèrgiques, i, malgrat els plans de Balfour — que havia sol-

fou en 1929, que a conseqüència d'una pana de l'aparell que ens duia d'Amsterdam a Basilea, el pilot hagué d'aterrar a alguns quilòmetres de Sarrebruck. D'aleshores daten les nostres impressions directes que tenim del Sarre, les quals es poden resumir dient que observàrem en els sarresos un viu desig d'unir-se a Alemanya, però mantenint bones relacions amb els francesos.

I és així el que s'hauria indubtablement verificat si a Alemanya hagués seguit en vigor la Constitució de Weimar.

Però l'ensorrada d'aquesta amb l'adveniment del règim nacional-socialista ha donat al plebiscit un caràcter de gravetat que d'altra manera no hauria adquirit. Volem dir que sense dictadura hitleriana al Reich, els sarresos s'haurien manifestat gairebé unànimement en favor d'Alemanya, com ja ocorregué a Silèsia, sense que el món hagués trontollat.

Els resultats de la votació de diumenge no han sorprès. El noranta per cent de la població sarresa ha rebutjat aquella llibertat que li concedia el règim autònom i s'ha ofert voluntàriament al règim nacional-socialista. Potser si Hitler no fos al poder, ni el vuit per cent partidari del *statu quo* hauria estat contrari al retorn al Reich.

Hi ha qui diu que la S. de les N. no ha endegat bé la qüestió, especialment perquè no ha fet constar d'una manera explícita la facultat que tenien els sarresos de poder-se reunir més tard amb Alemanya, quan hi hagués un règim de llibertat.

Potser aquesta crítica té el seu fonament; però, per nosaltres, hi ha hagut un altre error, i ha estat el de confiar la solució del problema a un home que és l'exponent d'un règim semblant al d'Alemanya. En efecte, com podia el baró Aloisi, representant d'una altra dictadura, sentir escrúpols de lliurar la conca del Sarre a un altre poder dictatorial?

Quan Barthou cedí a les instàncies de John Simon, no s'adonà d'aquesta característica política de l'home cridat a establir les normes a seguir perquè la població del Sarre es decidís sobre la seva sort. Segurament cedí a la proposició anglesa per a donar una prova més de l'objectivitat francesa.

Sigui com sigui, els resultats del plebiscit són prou clars i prou demostratius perquè hi hagi lloc a dubtes. La quasi totalitat de la població sarresa vol ésser alemanya fent abstracció del règim del país, i cal acceptar la seva decisió.

Ara les urnes ja han parlat. Deixant de banda l'efervescència i les exageracions nazis, que s'expliquen si no es justifiquen, la comesa de la S. de les N. segueix essent delicada.

Ens trobem davant la ferma resolució d'Anglaterra en favor d'una decisió immediata, la qual cosa voldria significar una anèxi *ipso facto* de la conca del Sarre a Alemanya. Però hi ha qui creu prudent la institució per breu temps d'un govern provisional, un govern pont que efectui sense precipitacions ni sotragades el pas del règim autònom al de simple província del Reich. Aquesta darrera solució és aconsellada per raons de prudència.

Cal inclinar-se, en efecte, davant les auto-decisions dels pobles; però cal també tenir en compte els principis humanitaris. I al Sarre hi ha avui uns quants milers de ciutadans que només per haver votat per la continuació del *statu quo* estan exposats a tota mena de represàlies per part dels nazis. El juny passat, el mateix Hitler pronuncià aquestes paraules: «Només hi ha vint-i-quatre hores concedides per a les represàlies, i caldrà anar per feina.» Els senyors de la S. de les N. han de tenir presents aquestes paraules — i moltes altres — en adoptar decisions, i no consentir que sigui vexat ningú que no hagi votat pel retorn a Alemanya; ja és sabut que entre els que han votat el *statu quo* hi ha gent de totes les opinions, des dels catòlics als comunistes.

Ja ha començat l'èxode. Famílies senceres abandonen el Sarre i demanen refugi a França, Holanda, on poden. Quina culpa han comès? Senzillament, haver votat segons consciència per un règim de llibertat.

I això, en ple segle xx, és un crim en certs països.

TIGGIS

Aquest número ha passat per la censura

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telèg.: "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcuella (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MAN-GANÈS i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BOMBADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 : BARCELONA

—Suposo que Conrad és el vostre autor preferit.

(The New Yorker)

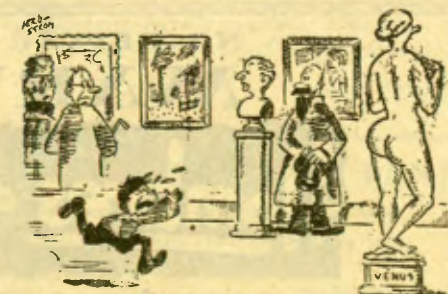

—El gos de ramat que ens vàreu vendre s'avorreix tant al pis, que us venim a comprar un parell de bous perquè es distregui...

(Ric et Rac, París)

Ella. — Estic segura d'haver fet el púding tal com han dit per ràdio.
Ell. — Estàs segura que no hi havia paràsits?

—Mamà!

(Tout à vous, París)

EL CINEMA

UN FILM ESPANYOL

"La traviesa molinera"

La crítica ha de saber-se fer, quan convé, circumstancial. Defugint tota rigidesa, tractarà de tenir en compte, abans d'emetre el fall, les circumstàncies enmig de les quals l'obra ha vingut a realitzar-se. Tractant de mesurar intencions i realitzacions, idees i fets, podrà així fer la justa part a cadascú. No pot encerrar-se davant d'un film d'aquí, amb la mateixa serenitat amb què deu fer-ho amb un film americà. El difícil, en tot cas, serà destriar el que és explicable per les circumstàncies del que és indiferent d'elles. Tan

Del molí al poble i del poble al molí, van i vénen els protagonistes de l'aventura. Magnífics exteriors. Interiors lluminosos i impregnats d'una autèntica noblesa decorativa. Tot vist a través d'una sensibilitat molt afina. Això darrer és el que ens sembla menys discutible. Com a espectacle, queda sempre bé i en alguns moments aconsegueix una rara perfecció.

No he de dir res de les excel·lències de l'assumpte, perquè són a bastament conegudes. Quant a la interpretació, heus aquí el que

Hilda Moreno

diffícil, pel que sembla, que la condescendència amb què s'ha tractat la producció nacional ho ha ignorat sempre. Hom ha confós les falles de la intel·ligència amb les falles de l'organització tècnica o de la improvisació dels equips d'interpres, imaginant que aquells homes que fracassaven amb mals aparells i pitjor organització, es superarien amb uns estudis normals, sense pensar que d'allí on no n'hi ha no en raja, tant és que feu com que no feu.

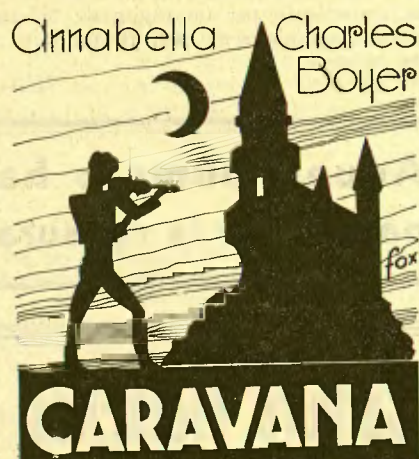
Res no il·lustra millor tot això que un film com *La traviesa molinera*. A Espanya, on no sabem per què els films han de sortir anèmics, un director que sap el que és el cinema, un francès que ha treballat llarg temps a Amèrica, però sobretot un home intel·ligent, amb un assumpte que estava a l'abast de tots els directors d'aquí — era d'un novellista del país que cap estranger no ens havia de descobrir — ha fet un film davant del qual no cal fer crítica circumstancial, davant del qual hom pot perfectament prescindir de tota condescendència. *La traviesa molinera* és intrínsecament un bon film, i a més a més una pel·lícula força original en la concepció i en la realització.

Diem un bon film i res més. Res d'entusiasmes fora de lloc. El bon efecte que produeix el film potser depèn, més que de la qualitat intrínseca, que algú podria regatejar, de la genuïna fesomia que presenta. Atmosfera, ritme, esperit, tot té un to peculiar que distingeix l'obra netament de tot el que s'acostuma a fer aquí, i fora d'aquí també.

TIVOLI

Demà divendres
a las 10 de la nit

ESTRENA

i Conchita Montenegro,
Pierre Brasseur,
i André Berley...

Una producció
ERIC CHARELL

ens ha semblat: Abbadie d'Arrast ha tingut una exacta intenció del que podia demanar als seus intèrprets. Calia moure's dins dels límits assignats per aquella intuïció. Potser algú observaria una contenció un xic forçada, una sobrietat no sempre justificada, però en canvi tothom convindrà que dintre aquesta manera, cadascú és al seu lloc i no cal planyer-se de cap falla notable. Hi ha una gran dignitat en la interpretació. Hilda Moreno fa una bella molinera i Eleanor Boardman és l'artista plena de malícia intel·ligent, la star consumada que no té res a aprendre de ningú.

Seria una ommissió imperdonable no parlar aquí del mestre Halffter, la col·laboració del qual en el film és decisiva.

La culpa no és nostra si, d'un temps ençà, es parla molt de música en aquesta pàgina. Ha arribat un moment en què moltes vegades la crítica cinematogràfica s'ha d'aparellar amb una crítica musical. Si la setmana que ve ens ocupem de *Rapte*, com podem negligir la personalitat d'Arthur Honneger que ha col·laborat en el film? Val la remarc que per *La traviesa molinera*, que és, en més de la meitat de les escenes, un film musical. Tant, que és més un film musical que un film parlat.

El mestre Halffter ha col·laborat íntimament en la confecció del film; hom sent que la música no sempre va a remolc de les imatges, sinó que en molts casos és la música que determina el *décalpage* i el moviment interior de les escenes. En aquest sentit, hi ha moments, com per exemple el començ, que són un veritable èxit de cinema autènticament musical. La simfonia domèstica dels moliners alternant amb la marxa de l'agutzil, que després és represa en moviment accelerat, les intencions burlesques en subratllar certs gestos, les tonalitats fosca-ment serioses en nuar-se el drama; el solo del violoncel, ple de tendresa; la baralla final, etc., són moments musicals que cal assenyalar, no pel seu valor precisament musical — valor que no gosàrem puntuar en una primera audició —, sinó per la seva justesa en el moment que comentem, per la manera com els problemes del muntatge simfònic i del muntatge cinematogràfic són elegantment resolts.

Davant del públic que ha fet triomfar els darrers èxits del cinema nacional, *La traviesa molinera* no pot sinó fracassar. Seria una llàstima que aquelles persones que tenen el bon gust de viure al marge de tantes ignominies s'abstinguessin, víctimes d'una prevenció perfectament explicable, de veure ara aquesta producció nacional. Cal que tots procurem que *La traviesa molinera* obtingui l'èxit que es mereix, si més no per l'honestetat artística i la dignitat amb què ha estat realitzat. Un film que pot ésser un estímul per a molts i que demostra que el cinema i l'art no han d'estar necessàriament renyits en aquestes latituds.

JOSEP PALAU

ACTUALIDADES
de CATALUNYA 37-Tel. 11701
Continua de 3 tarda a 1 matinalada
SEIENT ÚNIC: 1 PESSETA
Primera votació en el arre i una completa informació en
NOTICIARI FOX MUNDIAL
EL MÓN ON VIVIM
BOMBOLLES DE SABÓ
Documental
La ruta de Don Quijote
Un extraordinari documental de realització nacional
Diumenge, Sessions infantils a les 11 i a les 3 mitja
A les 6 especial numerada

PANORAMA

Psicologia del cinema

Dijous passat el doctor Jeroni Moragues donà a l'Institut Psicotècnic la seva primera lliçó sobre *Psicologia del Cinema*, exposant el tema: *Reaccions psicològiques de l'espectador*.

Tota consideració estètica i moral és rigorosament eliminada d'aquestes recerques que no volen ésser sinó psicològiques. El cinema hi és considerat objectivament com un fenomen que repercuteix damunt d'altres fenòmens. Es tracta, per començar, de considerar el cinema en funció de l'espectador. L'espectador hi és considerat com una garba de facultats latents capaces d'esdevenir aptituds o capacitats per mitjà de la cultura. Es una qüestió prèvia la de demanar-se si el cinema ha creat capacitats específiques, modificacions psicològiques prou profundes per crear un tipus psicològic nou. Sembla que cal respondre negativament. El cinema ha obrat, tot al més, com una cultura, en el sentit d'aguditzar certes aptituds latents. Ha cultivat, no ha creat, psicològicament parlant.

Hi ha una aptitud per al cinema que no realitzen, ni molt menys, tots els possibles espectadors. Les dues funcions cabdals aquí són l'atenció i la comprensió, tot això endegat dins una mentalitat realista que comporta un control de la imaginació. El cinema imposa un espectacle real i mòbil que solament pot ésser assimilat per un tipus psicològic de suficient plasticitat. Sense una certa ductilitat que ens fa capaços d'acceptar una altra cosa que la nostra experiència pròpia, no hi ha possible adaptació al cinema.

Perquè no som esclaus d'una rigidesa a ultrança, perquè som capaços de perdre'ns de vista, perseguint una visió estranya que ens invita a realitzar aquella ocasió tan ponderada pels teoritzadors de l'estètica, és perquè el cinema ens plau i ens atrau, independentment, de la qualitat dels films. Més que delectació, ha esdevingut una necessitat. Anem al cinema a cegues com aquell que diu, moguts per un ressort que no ens plau controlar. Ha esdevingut una funció psicològica que cal exercir independentment de la fruïció que hi podem trobar.

L'espectador es perd com a individu, en el públic. Aquí té lloc una fusió de consciències espectaculars i entrem en els dominis de la psicologia col·lectiva. Hi ha tipus de públic que es distingeixen amb gran precisió. La nostra versió o la nostra resistència a aquestes grans coordenades psicològiques és un problema la solució del qual és necessària per a explicar la sort d'un film.

L'autor, que exposa les seves idees amb aquella claredat a la qual no poden aspirar aquests simples apunts, les il·lustra, a més a més, amb exemples concrets que donen a la lliçó eficàcia i amenitat.

Avui, a dos quarts de vuit, té lloc la segona lliçó.

**La col·lecció completa de
MIRADOR pot consultar-se
a l'Arxiu Històric de la Ciutat,
plaça de la Catedral i
carrer de Santa Lúcia, 1,
"Casa de l'Ardiaca", tots els
dies feiners de 9'30 a 1'30.**

VEGI AL

Saló Catalunya

TONY DALCY
RAQUEL
Rodrigo
EN
Música de
JEAN GILBERT
Una semana de felicidad

PRODUCCIÓ
ESPANYOLA
D'IBERICA FILMS

Notes d'un espectador

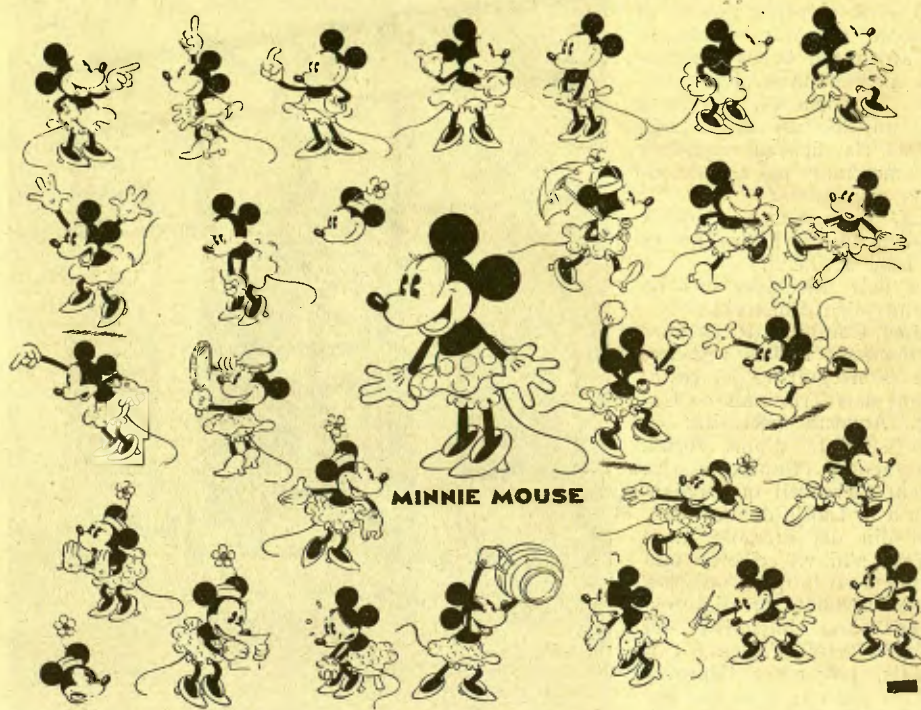
LES SALES D'ESTRENA

Les sales d'estrena agonitzen. Si els metges del ram no es preocupen d'aquest malalt, el dia menys pensat exhalarà el darrer sospir. Per bé que esperat, el traspàs serà tan ràpid que ni el combregar hi serà a temps. Les causes d'aquesta agonia són diverses. La més important és la competència dels locals de barriada. En efecte, mentre les pel·lícules, quinze dies després d'haver estat estrenades a preus elevats, siguin projectades als cine-

trar la incompetència i la desorientació de la gent que explota el cinema a casa nostra.

ANALFABETISME

Evidentment, no podem demanar als redactors dels rètols superposats que hagin guanyat un premi literari. Però hem d'exigir-los que escriuin amb correcció, claredat i concisió. I — naturalment! — que sàpiguin l'idioma que tradueixen. Ai las! Aquests traductors, que generalment modi-

La sal dels programes

mes de barri a preus irrisoris, les sales d'estrena perdran diners. És elemental. Però els nostres empresaris són tan poc intel·ligents que encara no se n'han adonat.

Heus ací alguns exemples. Per a veure una sola pel·lícula en un local d'estrena cal pagar 3'30 pessetes. El cinema París, per 1'65, ofereix dos films que, dues setmanes abans, s'havien estrenat l'un, al Fantàsia, l'altre, al Coliseum. L'espectador dels cinemes d'estrena, per a veure'ls, havia pagat 6'60. La majoria de locals de barri van encara més enllà. Presenten tres films en un mateix programa. Tot passejant, hem anotat aquestes dades. L'Amèrica, 0'50 preferència i 0'30 general, projectava *El gat i el violí*, *Madame Dubarry* i *Bolevo*. L'Arnau, 0'80 preferència i 0'50 general, donava *Auri o mai*, *Els darrers vint anys* i *El dictador*. El Talia, 0'75 i 0'40, presentava *Carregament salvatge*, *Extasi* i *La meua vida sencera*. L'Esplai, *Escàndols romans*, *Il·lusions de gran dama* i *Visca la vida!*. Per a veure tres films d'aquests, l'espectador del centre ha pagat 9'90! I el confort?, preguntaran segurament molts. Preferim gastar més i estar còmodes. Els locals de barriada inhospitalaris, els contestarem, ja han passat a la història. El confort de cinemes com l'Àstoria, l'Avinguda, el París, l'Excelsior, el Rambles, el Pathé, l'Intim, l'Esplai, etc., etc., no ha d'envejar res al de les més luxoses sales del centre. El públic no bada. Ja s'ha adonat de tot això. I deserta els locals d'estrena i omple els de barriada. No porta pressa i no li fa res veure els films amb dues o tres setmanes de retard.

Una altra anomalia que allunya la gent de les sales d'estrena és la incoherència dels programes. Cada cinema hauria de procurar fer-se un públic constant. I això s'assoliria amb l'especialització de locals. Cal que l'espectador sàpiga el que va a veure i que, d'acord amb els seus gustos, pugui triar, en comptes d'anar venut i desorientat com ara. L'èxit de locals especialitzats com l'Actualitats i el Publi-Cinema, dedicats als reportatges, i ara el del Maryland, dedicat als films *blancs*, confirma el nostre punt de vista. Un altre local, el Catalunya, especialitzat en pel·lícules espanyoles, és l'únic cinema on els films es projecten quatre i cinc setmanes.

Aquest procediment ja havia estat assajat amb fortuna temps enrera; el Capítol, que només presentava films terrorífics, comptava amb una nodrida clientela d'amants del gènere. El Fantàsia també ho va aconseguir amb les operetes alemanyes. Cintes dirigides per Geza von Bolvary, musicades per Robert Stolz i interpretades per Martha Eggerth o Kate de Nagy, Gustav Froelich o Willy Forst, Tibor von Halmay o Paul Kemp, atreïen cada setmana un mateix públic força nombros. Ara, per contra, moltes empreses semblen entestar-se a desorientar els espectadors. Presentar, com fa l'Urquinoana, obres tan oposades com *Extasi*, *Tarzan*, *Mascarada*, *El sopar dels acusats* i *El petit rei*, o alternar, com fa el Fantàsia, films superficials i divertits com *Per un milió* amb *Nits moscovites* o *Rapte*, film d'art pertanyent a un avantguardisme passat de moda, és una divagació que no fa més que desconcertar els espectadors, els quals, torturats pel dubte, optaran segurament per quedar-se a casa a escoltar la ràdio a la vora del foc.

Es clar que l'agonia de les sales d'estrena interessa més als empresaris que no al públic. Però la comentem per a demos-

trar radicalment el sentit del diàleg estranger, no coneixen ni les beceroles d'aquest. En *L'escàndol*, d'un *huissier* en deien *usuvero*. I diverses vegades. En *Les messieurs de la Santé*, convertit ací amb la imbecilitat habitual en *Gedeón*, *Trampla* y *Compañia*, *pañier à salade*, que vol dir cotxe cellular, esdevenia *cesto de frutas*; *paris*, que vol dir juguesques, esdevenia *pares*, parells... I en *Els miserables*, *dandin*, que vol dir necl, es convertí en *dandy*. Analfabets: ja ho sabeu. Si no teniu feina, a les cases de cinema us en donaran.

EL SABOTATGE DE LA FOTOGRAFIA

Generalment a les nostres pantalles es projecten films de primer ordre, la fotografia dels quals és francament dolenta. El profà atribueix aquests defectes a l'operador. Però aquest no n'és responsable. Si les cases editores tramessin als distribuïdors el negatiu original dels films per a fer-ne còpies positives directes, la fotografia no tindria tares. Però les editores no volen fer aquest negatiu, car si es perdés o es fes malbé perdrien la pel·lícula. Per a evitar-ho, lliuren una còpia positiva que servirà per a treure'n un contratiu de negatiu, amb el qual podran tirar totes les còpies que vulguin. I, naturalment, la fotografia d'aquestes còpies surt plena de defectes. El contratiu negatiu s'ha destruït els valors. Però si només fos això... Totes aquestes operacions s'efectuen als nostres laboratoris. I aquests acaben de sabotar la fotografia. Un treball que exigeix una precisió matemàtica és fet ací a ull, amb una barroeria inqualificable i una manca de serietat abominable. Hi ha un revelador especial, de gra fi, per a contratiups. Ací fan servir un revelador normal. L'*étalonnage*, que serveix per a donar la llum exacta a cada escena, és fet sense cap mena de control. El *gamòmetre*, que estableix la gamma exacta d'opacitat dels positius, és desconegut ací. Defectes d'emulsió i de tractament omplen les còpies de pics, ratlles i desigualtats... Un veritable desastre. Cal oferir al públic films ben presentats. Però qui es preocupa del públic en aquest país? Laboratoris, distribuïdors i empresaris es preocupen de tot menys del públic que els fa viure i sense el qual no existirien.

SEBASTIÀ GASCH

COLISEUM

LA TRAVIESA MOLINERA
Una bellíssima producció espanyola.
ABBADIE D'ARRAST
Director

NO DEIXEU DE VEURE AL
MARYLAND

Hombres del mañana

LA PEL·LÍCULA QUE NO OBLIDAREU

EL TEATRE

LES ESTRENES

Albert Piera, *Els Homes forts* (Poliorama)

Prou s'ha parlat d'intrigues i de males volences, d'obstaculitzacions, enveges i altres coses més o menys desagradables a propòsit d'aquests famosos *Homes forts*, d'Albert Piera — famosos en el nostre petit món teatral i en els nostres cercles literaris de ben abans que poguessin a l'escena — perquè hi haguim d'afegir res més.

De tot això que ha estat objecte de tantes discussions i comentaris amb referència a aquest drama que ens era presentat dijous de la setmana passada al Teatre Poliorama

fou el d'atorgar-li la distinció perquè presentés una concepció ardua, una realització perfecta, una novetat, intel·lectual, ideològica o sentimental, de forma o de fons, inusitada, un enginy, una traça excepcionals, una ambició abassegadora o un atreviment trasbalsador, sinó el de premiar i estimular una intenció honesta i franca, una sinceritat absoluta i sense maquillatge de cap mena, un entusiasme xardorós i comunicatiu, un llenguatge correcte i digne, una aspiració a una normalitat que no ho ha estat

HOMES I COSES DEL TEATRE CATALA

Estrena d'«El Nuvi»

El 1887 es residència Feliu i Codina a Madrid, on havia romàs ja anteriorment. Hi anà ambdues vegades en qualitat de periodista polític, professió que amb antelació als seus desplaçaments havia exercit a Barcelona amb gràcia i competència incontestables. Malgrat ésser el càrrec sembrat de trencacolls, no arribà la política a atordir o al·lucinar Feliu; menys encara, a esmussar la seva sensibilitat d'artista i de poeta. L'estre polifàsic del periodista empra, per contra, a Madrid com abans a Barcelona, diversitat de temes, entre els quals, com era de llei, es troba comprès el teatre. Els articles de Feliu sobre aquest particular — els catalans, assenyaladament — disseminats en algunes fulles de l'època, els comentaris sobre el moment escènic viscut per l'escriptor, donen encara bo de llegir per la frescor i la vivesa que traspuen.

Ignoro fins a quin punt és permès de referir-se a Feliu, autor dramàtic. Cal creure que tant o més que jo, tindrà el lector consciència de l'abast i l'envergadura de l'obra de Feliu, que en anar definitivament a Madrid deixà vinculades al teatre català una vintena de produccions, tan valuoses, algunes, com *Els Fadrins externs*, *La Filla del Marxant*, *Cofis i mojós*, *La volva d'or*, *El mas Perdut* i *El gra de mesc*, representades des del 1875 al 1882. Si no és lícit, a aquestes altures, parlar de la dignificació de Feliu en la nostra renaixença escènica, serà pertinent, em sembla, assenyalant un tret de la personalitat del dramaturg que per coneixement imperfecte del seu teatre no anotaren els seus biògrafs. Al·ludeixo als reiterats esforços de Feliu per a incorporar al fons dramàtic vernacle els gèneres de màgia i sarsuela espectacular. Els títols d'*El Tamboriner*, *El Pont del Diable*, *El Barretinaire*, *La Dona d'aigua*, *L'Esparver*, diuen a bastament l'afany de Feliu per a eixamplar el marc del teatre català. L'impuls de Feliu arribà en aquest punt a escriure — i estrenar —, ultra una màgia castellana composta sobre el peu forçat que era l'aprofitament d'un stock de decoracions, l'argument d'un ball d'espectacle acollit amb general complaença. Feliu, sensible i somiador, coneixedor profund dels autors castellans del segle XVII tant com del tresor folklòric terrenal, trobà en les obres adés esmentades un deixonament per a la seva imaginació. Bolcà en totes, de més a més, la cura, la ponderació i la delicadesa que caracteritzen la seva producció catalana i castellana.

La tasca abassegadora que Feliu s'imposà a Madrid, el cúmul l'obligacions a què era forçat d'atendre — l'advocacia, la política i el teatre; polític i teatral en el doble sentit de periodista i funcionari, de crític i autor, — el prestigi que en aquest darrer aspecte començà de gaudir, no desviaren el seu pensament de l'escena nadiua. El 1892, en venir a l'estrena de *La Dolores*, confessà a les persones de la seva intimitat, a Soler un dels primers, la il·lusió de reintegrar-se al teatre païral i la possibilitat i tot que el propòsit esdevingués un fet dintre d'un terme no massa llarg. Afegí tenir l'esquema d'una peça el títol de la qual no li era encara suggerit. A pres dels confidents — animadors, en l'ocasió —, assegurà que es posaria a escriure l'obra tantost arribat a casa seva. Com passà el temps sense que Feliu donés fe de vida, decidí Soler de recordar-li la conversa. Feliu respongué a Soler que la promesa restava en peu; que

la comèdia, el manuscrit de la qual no sabia fixament en quin instant podria lliurar-li, constaria de tres actes en vers i es diria *El Nuvi*, títol que sense cap més garantia s'apressà Soler a estampar en la primera llista d'obres inèdites llançada al públic arran de la resposta de Feliu. Però el destí volgué que traspassés Soler sense haver llegit *El Nuvi*, esdeveniment que de retop paralitzà l'acció de Feliu.

En apropar-se la temporada de 1895-96, l'empresa del Romea notificà a Feliu que

Enric Borràs en «El Nuvi»

la desaparició de Soler no implicava el menor obstacle per a *El Nuvi*, car assumia la direcció del teatre, íntegrament, el compromís contret pel fundador del Teatre Català i que comptava, per tant, amb l'obra, l'estrena de la qual, per fas o per nefes, no acabava mai d'arribar i que tot i els bons oficis d'uns i altres havia d'ésser encara objecte de nous detinements. Feliu exposà les causes de la darrera dilació a un periodista barceloní que per l'abril del 1897, a la vetlla mateixa del traspàs de l'autor, li parlà a Madrid de la tardança d'*El Nuvi* a deixar-se veure. Digué Feliu: «Una, entre les vegades que he tractat amb l'empresa del Romea, arribàrem a un acord referent a condicions i la resta. L'obra es posaria en escena, si no amb luxe, amb la decència indispensable. Aquesta, tan precisa en tota obra dramàtica, esdevé en *El Nuvi* imprescindible pels efectes de lloc, de temps, acció i emotivitat. Molt especialment en el segon acte, en el qual hi és presentat a la vista del públic el quadre interessantíssim que és la reproducció d'un casament per sorpresa. Per a assolir l'efecte cal en absolut pintar una decoració, car no solament es basa en aquest quadre el desenvolupament de l'obra, sinó el bon resultat de l'acte que segueix. Doncs bé, al cap de pocs dies d'haver quedat entesos, sortí l'empresa amb la demanda que suprimís el quadre, substituint-lo amb una explicació de l'episodi.»

Diguem que pels dies que m'ocupen delmà el Romea una crisi agudíssima. Gossaria a dir el primer col·lapse seriós experimentat pel Romea des del 1864 i del qual es salvà per un de tants miracles com d'aleshores ençà hem vist succeir-se en l'existència del teatre de Catalunya. Col·lapse, el del qual parlo, que commogué els aficionats, creguts que afectava el mal l'enfrany de la institució i que els anys i l'experiència ens han ensenyat d'acceptar com una funció normal. No sé si la situació econòmica de l'empresa podia servir a aquesta de disculpa... Calgué, perquè *El Nuvi* s'estrenés, que un empresari benemerit — Salvador Mir — s'encarregués de la gerència del negoci, i que, situant-se per damunt de l'anècdota, manés pintar la decoració, primera, per cert, de les signades per Alarma amb destí a la nostra escena. L'obra, admirablement repartida i presentada, reeixí a la perfecció. Triomf de l'autor i dels intèrprets, per bé que, segons resta indicat, no pogués Feliu, mort nou o deu mesos abans, participar-hi.

He dit que es troben en l'obra periodística catalana de Feliu quantitat d'articles dedicats a les coses de l'escena. Consta en un dels tals aquests paràgrafs, descobridor del criteri que tenia format el públic i del respecte que les seves decisions li mereixien: «En el públic, l'instint supleix el coneixement, la il·lustració i tot quant és necessari per a fallar amb justícia. Com que el públic es deixa portar per les impressions i les manifesta tot seguit, amb elles amida i declara exactament la vàlua de tot allò que li és presentat. D'aquí pervé que sostingui que és el públic l'únic tribunal de quants per ell treballen; que sigui, doncs, el públic el meu jutge. Allò que ell em ho refusa, estarà malament encara que m'ho lloin els set savis de Grècia. Allò que m'aplaudeixi, estarà bé encara que m'ho censurin tots els set-ciències del món.»

JOSEP ARTIS

«El paquebot Tenacity» a la Sala Capsir

Mentre espera que les circumstàncies canviïn per a poder oferir-nos *Perquè demà surti el sol*, d'Angel Ferran, la Secció de Teatre de l'Ateneu Polytechnicum ens ha ofert dissabte passat, a la Sala Capsir, una representació d'*El paquebot Tenacity*, de Charles Vildrac, en l'acurada i encertadíssima traducció que devem a Carles Soldevila.

Estrenada ja fa temps — en 1923, al Romea —, aquesta traducció, prou coneguda dels nostres amants del teatre i fins de la literatura *tout court*, no n'hem de parlar com si fos la primera vegada que ha estat representada, però sí ho hem de fer lloant incondicionalment la tasca que està realitzant aquest agrupament d'amateurs que componen l'elenc del Polytechnicum sota la direcció del benemerit Enric Jiménez. Pocs són les sessions que poden oferir-nos, donat el seu caràcter de purs aficionats, tots ells dedicats a d'altres activitats en la seva vida quotidiana, però cada una d'elles representa una veritable festa per als que estimem el bon teatre, un esforç considerabilíssim i un alt exemple per a tantes i tantes companyies d'aficionats estancades, encara, en les idioteses de *Cebes al cap* o en el més ranci i estantís amb què compta el repertori del nostre teatre.

La finor, l'íntima poesia, la delicadesa i l'encís de què està eximorada l'obra de Charles Vildrac, reflectits estupendament en la versió de Soldevila, han estat plenament compresos per aquests joves entusiastes, que li donaren una interpretació justa i sensibllíssima, de primera mà, sense cap dels vicis de què acostumen a patir els nostres aficionats. No creiem que hi sigui aliena, ni molt menys, la direcció de Jiménez, el qual, salvant de la millor manera possible la precarietat de mitjans de què disposava, realitzà l'obra amb seriosa penetració amb el seu ambient i el seu esperit.

Una vegada més ens hem d'ocupar amb sinceríssim elogi de l'actuació de Maria Antònia Sardà, sensibilitat d'actriu de primer ordre, la qual interpretà el paper de Teresa bellíssimament. Gumersinda Pi fou ajustada i exacta en el seu, secundari, de la senyora Cordier; dels senyors Armengol, Gil i Coves poc podem dir després d'assenyalar la seva encertadíssima comprensió de cada un dels seus personatges, com del senyor Vilà i altres que intervingueren en la representació.

Hem d'acabar aquesta nota aplaudint novament l'entusiasme, el bon gust i l'encert de l'elenc del Polytechnicum i del seu director que, amb aquesta tercera sessió que ens han ofert, ens fan esperar amb més delit la seva actuació en l'obra de Ferran que sabem que tenen ben assajada i a punt de representar tan aviat com sigui possible.

J. C. i V.

—No cal de dos canons. Que s'ha pensat que tinc dos marits?

(Bystander, Londres)

—I menja gaire?

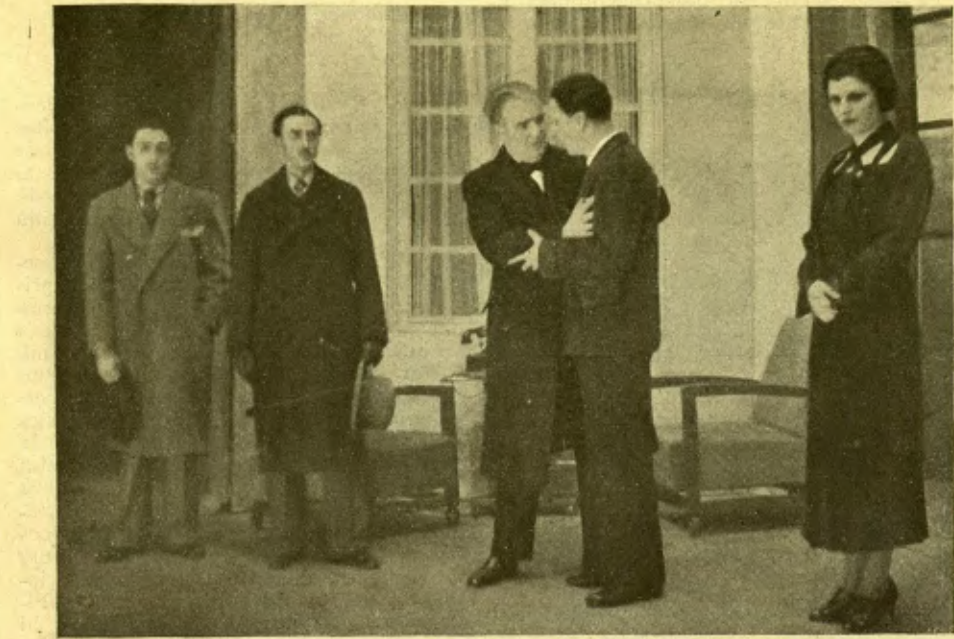
—Pse... cinc o sis domadors cada any.

(Noir et Blanc, París)

Exit creixent

Fantasia
RAPTO
UNA EXCLUSIVA FEBRE I BLAY

PRESENTADO POR LA
AGRUACION DE PERIODISTAS
CINEMATOGRAFICOS

Una escena d'«Els Homes forts»

per la Companyia Nicolau-Aluges, no ens en queixarem pas ni ens en lamentarem gens ni mica.

Es un paper, aquest, que ens sembla que no ens escarria gaire, i, per altra banda, tot això que hom comenta, mal arribi a les proporcions i a l'exageració que pren en passar de l'un a l'altre dels que se n'ocupen, estem convençuts que cau dins l'ordre natural de les coses. Demanar que en aquestes qüestions, on tant i tant hi juguen vanitats i interessos diferents i contraposats, tot es descabellí en un *fair play* impossible de trobar enlloc on hi hagi més de dos homes reunits, és, senzillament, somiar una utopia.

Es molest i depriment, si voleu, però no per això, menys real i efectiu. Però com que ja fa temps que penguerem la resolució de no barallar-nos amb fantasmes i menys encara amb coses pitjors, per excrebables que les trobéssim, com són aquestes inamovibles i perennes entre les quals comptem la psicologia peculiar de tot el que es mou al volt de la vida teatral, contra les quals és inútil tot esforç i impossible la més petita victòria, pel que toca a nosaltres, creiem que el millor que podem fer és no amoinar-nos-hi pas massa i deixar-ho per al que hi tingui més vocació.

Valgu'ns tot això com a explicació envers aquells que han pogut trobar estrany que no hàgim sortit a dir-hi la nostra en tot aquest temps que els cronistes i comentaristes han anat abocant les seves a l'entorn del Premi Ignasi Iglésies 1933. De totes maneres, sense endinsar-s'hi pas massa, però assenyalant el que calia assenyalat, MIRADOR va publicar una nota ara fa tres setmanes — *I «Els Homes forts», què?»* — en la qual, amb prou justificada raó, era reclamada la presentació de l'obra al públic barceloní. Noensem que sigui una pretensió excessiva creure que, poc o molt, aquesta nota va influir que hom es decidís a l'estrena.

El desconeixement en què ens trobem de la immensa majoria de les altres obres concursants, ens priva de referir-nos-hi per comparar-la amb la guanyadora del segon premi Ignasi Iglésies. No gens menys, pel que hem vist en *Els Homes forts*, no creiem equivocar-nos pas massa suposant que, en premiar aquesta obra, el criteri del jurat no

mai gaire entre nosaltres, un talent ben dotat per a l'animació dels caràcters, per al lligament i, sobretot, una positiva força dramàtica, excessivament deturpada, encara, per la inexperiència i els prejudicis, però notable i ben vistat a través de totes les falles de què l'obra sofreix.

No n'és la menor, per exemple, l'ensopagar-hi a cada moment amb les copioses al·lusions literàries i filosòfiques, explícites o implícites, amb que l'autor l'ha exornada profusament. Això, si ens el mostra com a home de vasta lectura, no ens el revela pas com si en fos un perfecte assimilador; ho seria si amb tota la que ens demostra, i més encara, no en transpués gens ni mica en tot el transcurs de l'acció. Més aviat, però, això és un tret d'ingenuïtat que ens el fa més simpàtic que desagradable.

Es també de la mateixa categoria, encara que més digne de lloa que de retret, l'afany d'Albert Piera a presentar-nos, com en un panorama complet, de cap a cap de l'obra, una desfilada de les infinites incidències, particularitats, aficions i manies que constitueixen la part més ostensible de la societat moderna, de les quals més d'una té referència particular a la nostra vida ciutadana: concursos de bellesa, l'obsessió de les estrelles cinematogràfiques en les noies, els tangos de Gardel, subministres de carns congelades, línies d'autòmnibus per a les barriades extremes, ensorrades bancàries que rebenten el petit estalvi, grans negocis petrolífers, mocenatges literaris, la premsa abusivament mediatitzada per les empreses, etcètera, de tant com sembla que l'autor no vulgui deixar res per apuntar, acabem sentint-nos en excèdit i tot.

Aquesta característica i l'anterior que assenyalam, indubtablement exerciren bona influència en el determini dels jurats per contrast amb l'embafament ruralista o proletari i els excessius pengim-penjim i desprecupació que abunden tant en la nostra escena. Ajuntades a les condicions que més amunt hem assenyalat, aquestes són les que fan la qualitat d'*Els Homes forts*.

No gens menys, tot el que de bo hi ha en el drama d'Albert Piera hi és més en potència que en presència. Per arribar al seu perfecte expandiment, necessitariem que el seu possessor passés per una sèrie d'experiències que és ben patent que no ha passat. *Els Homes forts* cau de ple dins una tònica que fa molt de temps que ha estat deixada endarrera. Des de la tesi central fins a l'últim detall de la seva realització, amb tot i els accessoris actualistes que l'autor hi fa sortir, és alguna cosa com de per allà els volts de 1860.

Cada personatge, en presentar-se'ns, de bones a primeres ens explica ja què és, què vol i què fa; el monòleg hi floreix profusament; no hi falta, tampoc, alguna declamació; els bons són bons de cap a peus; els dolents són dolents sense remissió i, per tal de completar el conjunt, quan l'acció està ben acabada, no deixa d'haver-hi el personatge que ens explica la moral de l'obra, de manera, si hem de dir la veritat, ben inoportuna i poc generosa; quan el dolent, que és el seu germà, arruïnat, deshonrat i vençut, és portat a la presó, ell, el bo, s'adona de la seva pròpia felicitat i ho fa saber a la seva muller amb una satisfacció que no demostra pas una magnanimitat gaire notable.

L'obra llisca suauament, venent algunes repelositats que d'ací i d'allà s'hi troben i el públic s'hi deixa anar, seduit per la peripècia, engriscat per les múltiples incidències que l'acompanyen i esperant, com és de llei, la victòria dels bons i la derrota dels dolents.

JOAN CORTES

FEMINA

Demà divendres
ESTRENA

Un extraordinari
programa doble

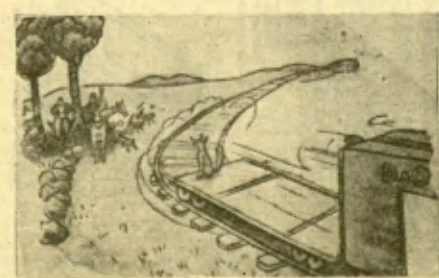
Una divertida
lliçó de viure, i

amb
Thomas Meighan

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
Sessió contínua de 3 tarda a 1 matinalda
SEIENT, UNA PESSETA
CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. (exclusiu)
ENTORN DEL CALENDARI
ESPORTIU
Documental
L'ILLA DELS CIGNES SILVESTRES
Cultural
NOTICIARIS D'ACTUALITA.
MUNDIAL
Segons visità **PARAMOUNT** i **ECLAIR JOURNAL**
WUPP FILMAN A AFRICA
Marioneta

J. Casanova
CAMISERIA I GÈNERES DE PUNT
Darreres novetats en gèneres de punt de totes classes
Especialitats en camises a mida i trajes interiors de llana
Mitges i ubur, exclusives
ANTIGA CASA COLLDEFORNS SALMERON, 99
TELÈFON 74574

Un drama de caça, o la guineu i el tren.
(Judge, Nova York)

LES LLETRES

ELS LLIBRES VARIETATS La renaixença al Rosselló

J. Puig i Ferrer, On són els pobres?... (Edicions Proa). — Maria Teresa Vernet, Les algues roges (Id.)

Després del considerable esforç que representa la publicació de *Camins de França*, i represa, ben satisfactoriament per a les lletres catalanes, l'activitat literària de Joan Puig i Ferrer, l'autor de *La Dama Alegre* ens ofereix aquests dies, com a penya i avant-tast dels cinc o sis llibres que ens anuncia, i que confio que no ens farà guiar, aquest volum d'històries de Nadal, al qual dona títol la primera d'elles, que ocupa mig llibre. Si hom cregués, oblidat del temperament de Puig i Ferrer, trobar-se amb narracions sentimentals o meravelloses, a la Dickens, o amb estampes nadalenques acolorides amb les tints ingènues dels cromos dels vigilants, el primer paràgraf d'*On són els pobres?... el treuria de l'error. El pamfletista amarg de *Servitud* ha volgut insistir en el tema abundant del periodisme barceloní, i ens ha servit una sátira despietada, caricatura feroç però tan acuradament dibuixada i arrodonida, que no cal pas, al lector més innocent i indocumentat, una clau per a posar sota les dues figures principals de la història dos noms conegutíssims a Barcelona, que les tènues disfresses de Mata i Escorxa no arriben pas a desfigurar. Puig i Ferrer ha volgut recollir, del modern llegendarium popular, dos personatges singulars, i ha concretat en la seva història alguns dels elements de la llegenda que aureola aquests dos personatges. No ha planyut detalls identificadors de cap ordre, i adhuc en el verbal, *On són els pobres?... constitueix una veritable antologia del lapsus.**

Tota la importància de la història està en aquesta minuciosa fixació de la llegenda popular que caracteritza, en tots els ordres de la vida, els models de Mata i Escorxa. L'anècdota bàsica de l'obra, que li dona el títol, és simple i d'una comicitat que donaria més partit, si l'autor hagués volgut fer-hi filigranes. Però, un cop descrites les figures, les històries i les paraules de Mata i Escorxa, un cop explicada la creació del diari i el seu funcionament exemplar, l'autor despatxa ràpidament l'anècdota.

Després d'aquesta història, hi ha un parell de contes (un d'ells amb aire de badada, escrit en una prosa poètica, vagament rítmica, que fa pensar en Francis Jammes) i una altra història llarga, *El Miracle al cinquè pis*, en la qual el Puig i Ferrer creador d'homages turmentats i d'artistes somiadors pren pretext d'un argument de conte per a dibuixar la figura d'un personatge malgeniut i mediocre, que el contacte amb el meravellós embriaga i transforma, i la d'un Galcerany, escriptor il·lusionat i miserós, que l'autor ha extret del tresor dels seus records personals i que, lamentablement, és encara un ésser ben real i quotidià en el petit món de la nostra literatura.

Si en la primera història del volum Puig i Ferrer té sobretot l'interès de fer ben vivents les figures dels protagonistes, i renuncia un xic a fer literatura, en *El Miracle al cinquè pis* retrobem intacta aquella admirable empena dels *Camins de França*, en descriure'ns, amb tot el meravellós del món interior, les psicologies dels dos personatges principals i sobretot en les pàgines que contenen les passejades de matinada, carers enllà de Barcelona, de Galcerany.

Hi ha pocs dels nostres novel·listes — prou escassos en conjunt com són — que tinguin la constància i la vocació de Maria Teresa Vernet. La seva producció, sotmesa a una regularitat perfecta — un llibre cada any —, s'enriqueix sovint amb escapades profitoses

a camps que l'autora d'*Eulàlia* no havia fressat encara. *Les algues roges*, que acaba de sortir en la biblioteca *A Tot Vent*, és, evidentment, la més ambiciosa de les novelles de Maria Teresa Vernet. Ambició artística en emprendre el tema, audàcia en agafar el personatge, tan viu i tan fisiològic, i fer-li viure, damunt les planies del llibre, un experiment arriscat i, a estones, inversemblant. Potser perquè tenia plena consciència d'aquesta ambició, l'autora ha cridat en ajuda seva els protagonistes de dues de les

Puig i Ferrer i Ventura Gassol al Camp de Tarragona

seves obres anteriors que testimoniaven també aquesta audàcia, aquest afany de fressar nous camins i d'acabar-se amb psicologies complicades, però familiars. La Isabel, la noia forta d'*El Perill*, que topa amb el parany de l'amor sensual i sabé despendre's, després de la caiguda, dels lligams perillosos, afeblidors de la seva voluntat d'independència i de puresa, compareix en *Les algues roges* per dreçar, al costat de la protagonista — i usurpant-li, sovint, el paper principal —, el seu concepte net i franc de l'amor, i oposar-lo a la manca de regles morals que caracteritza la vida de Marina, l'apassionada que el pler i el dolor han malmenats. També Raimond, el protagonista sever de *Final i Preludi*, passa d'esquellentes per *Les algues roges*. L'autora ens deixa endevinar, al capdavant de la novella, un amor que ha d'unir Isabel i Raimond. Evidentment, ells dos són les caracteritzacions ideals, en l'esperit de Maria Teresa Vernet, de la dona i l'home intel·ligents i equilibrats, que no volen suprimir la veu de l'instint, però que saben dominar-la i sotmetre-la a la intel·ligència.

La trama de la novella és simple. Marina — una figura que a través de la caracterització que ens ofereix la novel·lista queda absolutament real i vivent, en el físic com en el moral — és una noia que viu mantinguda per un xicot que un dia llunyà la seduí i que ha anat passant els anys amb vagues promesses de matrimoni. La mare de Marina, amb la qual viu, té interès a mantenir la situació irregular de la seva filla, que els proporciona un confort i una seguretat desconeguts. Però Marina ha conegut un altre noi, més delicat que Aleix, l'amant, i, tot fent-se passar per casada, entra en relacions amb Jaume, de qui s'enamora follament. Fugen plegats a París, i allà viuen junts fins que un dia ell s'assabenta del passat de Marina i l'abandona. Ella vol suicidar-se, i Isabel, una amiga seva que ha estat l'única confident que ha tingut, la recull, s'empra la tasca de reeducació moral de Marina, i vol llevar-li el sentiment d'abjecció, d'impuresa, que acompanya la noia caiguda. La descripció d'aquesta lluita d'Isabel amb l'antiga Marina, i el triomf final de la noia forta, que perquè sap dominar les *algues roges*, els pòsits sensuals, tèrbols, del seu esperit, reix a vèncer-los en Marina, fan la segona meitat del llibre. Un estil ple d'el·legrància i de sensibilitat, que posa unes belles pinzellades de paisatge en la narració i que s'esmerça amb èxit a descriure els estats psicològics de Marina i Isabel, tot i sabent construir els diàlegs amb una gran vivacitat, completa les gràcies d'aquesta darrera novella de Maria Teresa Vernet.

RAFAEL TÀSIS I MARCA

—Ja en faràs un gra massa. Després de comprar un gos de guarda, ara poses forrellats pertot...
—Es clar! Que et penses que vull que em robin un gos amb pedigree!

(The Humorist, Londres)

El nazisme i la filosofia

Fa vint-i-cinc anys, el filòsof Rickert fundava a Tübingen la revista *Logos*, que duia com a subtítol: *Revista internacional per a la filosofia de la cultura*, que en els últims anys era dirigida pel semita Kroner. Ara la revista apareix amb un nou títol: *Zeitschrift für deutsche Kulturphilosophie*, és a dir: *Revista per a la filosofia alemanya de la cultura*. La redacció ha estat esporgada i Kroner ja no hi escriu.

El primer número de la nova sèrie de la revista conté un programa de dues pàgines, on surt tot sovint la paraula *deutsch*, i un llarg article de Glockner sobre la *Filosofia alemanya*, en el qual l'autor s'esmerça a demostrar que la filosofia alemanya, més que cap altra del món, és nascuda del poble i lligada al poble; obra d'ensenyament i d'aprenentatge; que, més que cap altra, descansa en la crítica i en l'autocrítica; que és producte per la inquietud de l'ànima alemanya, és a dir de les seves dues ànimes, de camperol i de soldat, conforme als orígens, ara «demostrats», de la nació germànica, en la qual un «estrat dominador indogermànic» es fongué amb la «noblesa camperola megalítica»; etc., etc.

Tot això per acabar declarant que la direcció de la revista no vol excloure del tot «el bescanvi espiritual amb altres pobles», però rebutja en absolut «el pàl·lid fantasma d'una filosofia internacional de la cultura» (és a dir, el que durant un quart de segle havia estat la revista en temps de Rickert i d'algun redactor que segueix en aquesta segona època que contradiu la primera), i vol que el contacte amb l'esperit d'altres nacions es faci només a base de les «peculiaritats nacionals».

"Gentleman"

Traduïdes del danès, han aparegut unes *Mélanges posthumes* del filòleg danès Christophe Nyrop, entre les quals hi ha un article, *Què és un «gentleman»?* — que resumim a continuació —, curiós no sols per a la filologia, sinó per a la història dels costums.

La paraula anglesa *gentleman* ha entrat a l'Europa septentrional a primers del segle XIX i gairebé immediatament en els països latins. Però en aquells havia d'omplir una llacuna que no existia en aquests, el *code de bienséance* dels quals és força antic, ja que apareix a França a l'Edat mitjana, encara que fins al Renaixement no pren una forma estable i fixa. En efecte, el *chevalier courtois* dels poemes del cicle bretó designava el cavaller perfecte, el *gentleman* medieval, i en les cortis feudals franceses es desenrotlla, primer que enlloc, un codi especial d'el·legrància i d'urbanitat, amb el seu vocable *courtois* (de *cour*, que antigament tenia una t final, com el català *cort* i el castellà *corte*) i el derivat *courtoisie*, que passaren a altres llengües (essent aleshores França la mestra d'Europa quant a bones maneres), bé sota la forma original, bé traduïda: a Islàndia s'adopta la forma *kurteis* (de la forma francesa antiga *courteis*) i *kurteis*; a Alemanya l'adjectiu *höfisch*, derivat de *Hof* (cort).

Però el pas de l'Edat mitjana al Renaixement s'esdevé a Itàlia més aviat que en cap altre país d'Europa: la concepció feudal de la vida, amb les seves preocupacions d'ordre sobretot material, amb la seva preferència per al desenrotllament físic a expenses de la cultura de l'esperit, deixa el lloc a Itàlia a un humanisme que col·loca en primera línia les necessitats de l'esperit i del pensament. En 1528 surt a Venècia *Il Cortegiano* del comte Baldesar Castiglione, que contribueix a precisar el concepte de *gentleman* en els països latins. D'aquests, només França ha reconegut oficialment la paraula *gentleman* (derivada del francès *gentilhomme*), que es troba per primera vegada en Voltaire, ha estat admesa en el *Dictionnaire Larousse* i ha rebut l'aprovació de l'Acadèmia, encara que no surt gaire en la conversa francesa, perquè, diu Nyrop, el tipus anglès del *gentleman* és estrany al tarannà francès.

Itàlia i Espanya no tenien cap llacuna a omplir, en aquest concepte. L'ideal masculí que corresponia al del *gentleman* havia cristallitzat, en la Itàlia del Renaixement, sota la forma de *perfecto cortegiano*; però després la paraula *cortegiano* perdé aquell sentit honorable que li havien donat Castiglione i els seus contemporanis, i aparegué *galantuomo*, de valor igualment elàstic i comprensiu, que explica com l'Itàlia no sentí la necessitat de manllevar *gentleman* a l'anglès, «tant més que aquest darrer mot designa un tipus que per endavant no podia comptar amb la simpatia, i encara menys l'admiració, dels italians». Els espanyols, finalment, han romàs fidels a llur antic *caballero*, sense que això vulgui dir que no manlevin paraules estrangeres en cas de necessitat, encara que viuen, o almenys vivien fins aquests últims anys, gairebé separats de la resta d'Europa.

Acaba de publicar-se el Volum VII de les Obres completes de Jacinto Verdaguer (Edició definitiva)

Patria Aires del Montseny

Preu del volum en rústega: 4 pessetes
" " " " tela: 6 "

Administració i venda:

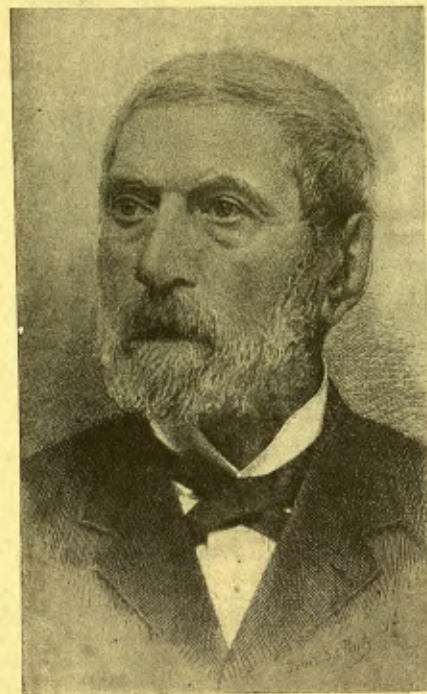
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

II

Al Rosselló, la pasta del terrer, la sumptuositat del vi i cada brot, cada bri de la vegetació revelen clarament un tros de Catalunya.

Josep Sebastià Pons

Els inicis de la renaixença rossellonesa, esquitllats i sense gaire ambició, assenyalen unes característiques germanes de les vacil·lacions de la Catalunya estricta, de València i de Mallorca quan llur desentrebaltiment fa emprar-los la llengua pròpia. Rosselló, no obstant, s'estalvia el xaronisme. En rebre l'Al·licient de la festa poètica, l'esperit es concreta en un caire exclusivament tro-

Pere Talric

badoresc. Es també en aquest punt on es remarca aquella germanitat nacional que és per damunt dels convencionalismes. L'època dels trobadors, com ha anomenat Rubió i Lluch la plèiade de seguidors de *Lo Gayter del Llobregat*, representada a València per Vicenç Boix i per Jeroni Rosselló a Mallorca, té, en el seu moment, un seguidor a la comarca rossellonesa. És Josep Bonafont, el qual, com Josep Subirana, Pau Estorç, Francesc Muns i molts d'altres, empra un pseudònim trobadoresc: *Lo Pastoret de la Vall d'Arles*. Bonafont, enamorat de la seva comarca, té una poesia franca com el paisatge. Es de notar la influència verdagueriana. Escriu:

Als peus d'eixos penyals que sempre els
[llamps trosseggen,
en son puig altaner i lo cap dintre la neu,
s'alça lo Canigó... sos blancs cabells gro-
[guegen.

Bonafont, des del seu recó de Lesquerde, s'esforça per a ressuscitar la nostra llengua. Guanya premis als Jocs Florals de Barcelona (premi extraordinari l'any 1880), escriu amb ambició reintegrativa treballs per a periòdics catalans i, animat per la fe que dona l'entusiasme, publica *Als on*, en el pròleg, tament com Rubió i Ors en el de *Lo Gayter del Llobregat*, vol encomanar el desig d'emprar la llengua nostra bo i cantant-ne les virtuts. «Únicament en la llengua materna hi ha l'expressió feliç; i encara afegeix: «Diuen que de bon matí, quan lo sol s'aixeca, una vapor prima i sedosament envellutada puja del mar blau: és la flor de l'aigua. De l'ànima del poble és també un sentiment suau i perfumat com una viola boscanca: eix sentiment és la veritable poesia.» Al costat de Bonafont sobresurt Francesc Roux, animador fervorós del desenvolupament lingüístic nacional. En 1871, publica *Catalans d'Esgatell i d'altres indrets, Catalanes i catalanades* (1873), ambdues obres de franc sabor popular i reveladores, si més no, d'una bona voluntat reivindicativa.

Cal fer constar també mossèn Boter, canonge de la Seu de Perpinyà, nat a Prats de Molló l'any 1820, el qual, després d'escriure unes quantes poesies catalanes, publica, a l'edat de setanta-un anys, el poema *Immaculada*, obra didàctica, de to semblant a les nostres manifestacions d'abans de l'Oda, però de més ambició. Dividida en deu cants de diferent metre, *Immaculada* és, a més a més, un crít precursor de la campanya que més tard, a favor de la llengua catalana, empendrà mossèn Carles. Diu mossèn Boter en el pròleg d'aquest poema: «No faltaran, ja ho sé, rossellonesos per culpar-me de què l'he escrit en llengua catalana. Per què no? Puig m'alegre lo cor en veure-la renàixer puix és l'òrgano natural per fraternitzar amb els varons que la il·lustren de l'altra part del Pirineu i en tots los pobles qui volten nostra cordillera; puix és més o menys necessari en totes les poblacions del Rosselló, Cerdanya i Vallespir, d'explicar en català la doctrina evangèlica, no veig per què los sacerdots del nostre bisbat s'interdiran de cultivar la llengua quals primers elements aprenqueren sobre los genolls de llur mare.»

Un altre dels precursors de la Renixença rossellonesa és Pere Talric, fill de Serrallonga i traslladat a París quan comptava escassament vint anys. Talric, al marge de la vàlua de les seves composicions, en la seva major part mediocres, és un esperit racialment català; el sentiment d'enyorrança guia la seva obra amarrada de records emotius de la comarca estimada. Després de cinquanta anys de viure a París publica, a la capital de França, *Records del Rosselló* on, en versos emotius, amb

el goig de la sinceritat canta la gràcia de la comarca llunyana:

Lo nin se va fer home. Amarga remem
[brança!
Lluny de tu Vallespir, lo destí m'exilà
[França!
Ja més de cinquanta anys a l'altra part de
[França!
on tinc mig oblidat mon accent català...

Després cerca en la boira dels anys els records de la infantesa i, amb un aigua-barreig de melangia i tristesa, escriu:

Lo lladoner del meu vilatge
(quan jo vaig néixer era molt vell)
ha conservat tot son brancatge...

Talric és l'home de la fidelitat a la llengua. Ell mateix confessava (i) que moltes vegades, en escriure, no es recordava de la paraula justa i aleshores la cercava al diccionari francès-espanyol i ja en possessió del mot en castellà, el diccionari Labèrnia li donava l'equivalència catalana.

Entre els precursors renaixentistes rossellonesos sobresurt Justí Prepatx. Els primers llaços de confraternitat literària nacional amb el Rosselló neixen de la seva activitat. La llengua catalana troba, amb Pau Fariol del Carat, pseudònim que empra en moltes publicacions, el seu més fervorós apòstol. Publica dos volums de poesies (*Espigues i Flors i Ramellets*), tradueix *L'Atlàntida*, aconsegueix que la Societat Agrícola Científica i Literària dels Pirineus Orientals doni acollida en els seus certàmens a la llengua catalana i, en els Jocs Florals de Barcelona (1884), en el discurs de mantenidor, diu, en parlar dels escriptors catalans que de l'altra banda del Pirineu coneixen la llengua vernacle: «No hi veieu aquell mateix afecte sant que vingueren a proclamar i segellar en tal diada i semblant festa, ja los fills més dignes de Mallorca, ja los de València?» Si l'obra de Prepatx en alguns caïres no desfasa la noble ambició d'aquestes paraules, creuríem que per primera vegada els catalans de França, en un cercle ben limitat tanmateix, però tant se val, senten la idea d'una Catalunya gran, lligada pel vincle indestructible de la llengua.

No obstant, per als rossellonesos, com anotava Rovira i Virgili amb precisió (2), «la llengua catalana és més bé un tema d'estudi que no pas un instrument normal d'expressió escrita». Malgrat les nobles ambicions dels precursors i les aportacions de poesia veritat d'altres poetes que estudiarem més endavant, la llengua catalana no té l'empena del poble ni l'ajut de gaires esperits selectes. Adhuc en els poblets de muntanya, on es conserva més pura, es troben un bon nombre de mots francesos. Chauvet, en un assaig, *Le problème de la Langue Roussillonnaise* (1911), posa en un nombre d'un cinquanta per cent els mots francesos. Això vol dir que l'absorció del català pel francès ha estat molt més intensa que no pas així. Ni en els moments de la màxima desnacionalització, el català nostre no s'ha vist envaït d'un nombre tan considerable de paraules castellanes. Això és, però, comprensible a la regió catalana de França, on els mateixos diguem-ne catalanistes usen habitualment la llengua francesa i el llibre català escasseja en extrem.

Al costat d'aquests precursors, cal anotar també Francesc Marteau, el doctor Gouell, Pere Vidal, bibliotecari que fou de la ciutat de Perpinyà, autor de molts treballs d'erudició sobre literatura catalana i fervorós pal·ladi de les glòries de la Catalunya francesa i fundador de la Societat d'Estudes Catalanes, Horaci Chauvet que fundà *La Veü del Canigó* (periòdic) i més tard *Ruscino*, revista trimestral d'història i arqueologia dirigida per Vidal, Esteve Casapone, mossèn Patau, J. Blazi i molts d'altres encara i, d'una manera especial, Juli Carlesade, ambicions de reintegracions polítiques, ànima del moviment renaixentista rossellonès, al costat del qual ha nascut el sentiment patri de molts catalans de la regió de França, virtuosos, de tossuda constància, en el treball de desvetllar al Rosselló el sentiment de la unitat nacional i la idea de la perennitat de la raça.

J. M. MIQUEL I VERGES

(1) Notícia. Massó i Torrents.
(2) La llengua catalana al Rosselló. — Revista de Catalunya, 1912.

El condemnat a mort.—Es per a la barba?
(Ric et Rac, París.)

Les darreres novetats en llibres francesos les trobareu primer que enlloc a la

LLIBRERIA

Louis Bergé

Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

Kiosque Français

Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

CAMISERIA
FITO
BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

LES ARTS I ELS ARTISTES

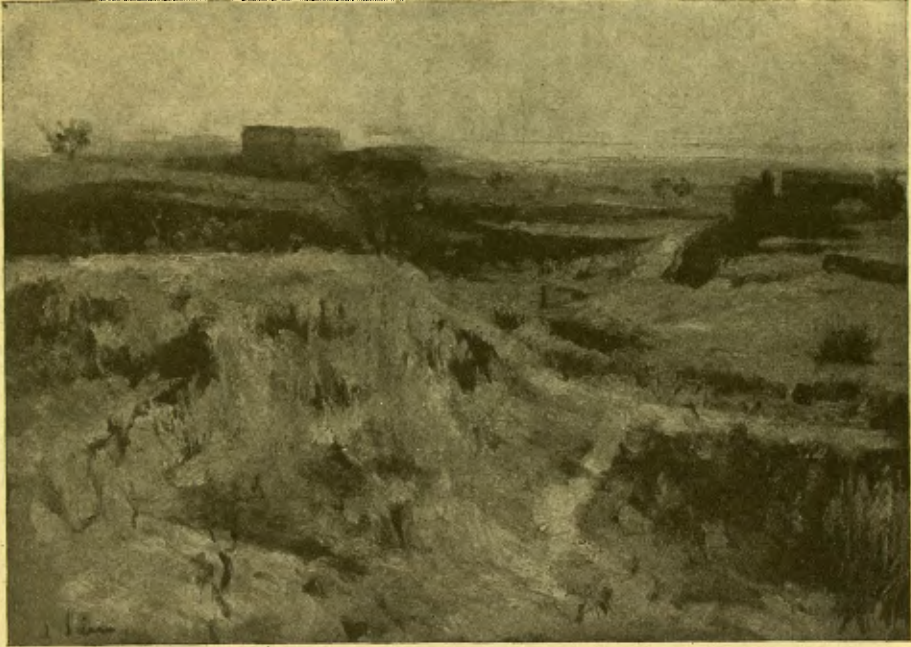
Les exposicions

Joan Serra

Decididament, el paisatge no té fi en la història de la pintura. D'ençà que els mirífics personatges de Barbizon accionaren els terribles preceptes del concepte humanístic que presidia la producció d'aquells temps, tots els artistes tantament capacitats han aportat a la formidable obra de la revalorització del paisatge com a assumpte de primera línia, el seu granet de sorra. Ja fa temps que s'està fora de dubtes. Ja

tots els judicis en favor seu sense deixar lloc a la reserva. Altrament, significar-la equivaldria, o bé a no tenir expedida la visió del sentit exacte de la nostra pintura, o bé a adoptar una d'aquelles posicions que fan tanta forolla en casos determinats.

Es un fet que no admet rèplica, Serra ofereix la consecució més completa de les ambicions. El to de definició i de cosa que ja es té dintre el puny és dels esdeveniments més contundents que s'han succeït en la nostra meravellosa renaixença i el que

Joan Serra — Paisatge

ens podem fer un càrrec absolut de la intensitat que hom pot assolir de cara a la natura sempre que de l'obra se'n faci autor una persona amb dos dits de front i que compti amb la comprensió de la funció artística del paisatge. El poder-nos expressar així ens permet fer constar de nou la magnitud de la victòria aconseguida en contra la fredor oficial i el menyspreu històric dels preconitzats dels postulats romans i hellenístics, alguns dels quals encara cuegen entre l'infortuni d'unes ruïnes provocades pels embats rousseauians, romàntics i impressionistes que es succeïren. També ens permet, en proporcionar-nos material abundant, establir una facilitat selectiva i adonar-nos que la recerca actual de l'artista per a situar-se amb caïres de personalitat en la família paisatgística concedeix els moments més vius i tonificadors en l'escassa vitalitat internacional de la pintura, que després dels esforços darrers està en un estat comatós paral·lel al de les postrevolucions de sempre.

El paisatge dona la sensació d'una continuïtat a través de la pintura en tots els països, dintre els quals el nostre sosté una pugna que irremissiblement acabarà tal com acaben els saludables *tours de force*, amb un premi de virtut davant el qual es rendiran totes les banderes.

Seguim bastant al corrent el que tant emfàticament s'anomena el mercat. Això fa dir-nos, en un pla completament apartat de les egolatries, el que el nostre criteri ens dicta amb la corresponent imparcialitat. Creiem que Othon Friesz és l'home que ha donat la nota més afuada sobre la qual gairebé tothom ha opinat amb una enorme unanimitat.

Bé. Reclamem-li un company. Un company que no el farà quedar malament en cap instant. Ben al contrari. Si aquestes paraules saludables i s'arribés a la competència, potser el francès es veuria obligat a fer el que vulgarment es diu no badar. Joan Serra l'encalca en molts aspectes i en altres el deixa endarrerir.

En Serra, que podem observar des de la seva exposició actual de la Sala Parés, és el pintor que es permet el luxe d'abassegar

amb més autoritat va imitant-se del refluix d'aquella pintura que el temps no fa més que fer pujar.

Serra arriba a aquest ideal després d'haver posat a pressió les facultats reclamades en bell exercici per l'ontologia pictòrica que exigeix el funcionament dels seus elements espirituals inherents, tan oblidats des que sectes incorporades a la pintura propalaren l'ús d'unes facilitats emanades d'abstruses concessions de l'instint i a un lirisme absurdament anacrònic.

Per aquest motiu purament moral, en l'obra dels nostre pintor hi ha expressada la part inassolible en l'art. Les sensacions. Diem les sensacions que pertanyen al nostre món normal, no pas les d'aquell altre, atapeït de patologies.

Si un dels èxits dels venecians fou saber fer palpable la sensualitat que era l'aureola social d'aquells dies, el de Serra és el de servir-nos pictòricament aspectes i més aspectes del que la naturalesa avui ens representa, després que tots els plebiscits espirituals han determinat el que és.

Serra acusa avui una de les darreres etapes que mancaven a la seva producció per a fer-la totalment perfecta. El colorisme. Adquirint ja, i usat amb la seva proverbial desimboltura, no li resta per inconvenient només que ésser massa jove. Es fàcil que algú pensi, en el millor dels casos, que exagerem una mica i que tot el que hem transcrit, normalment, hauria de fer-se més tard. Però contra aquest criteri, que pressentim, guardem una arma infal·lible, que no és altra que les teles 1, 2, 3 i 13, la classe excepcional de les quals ens recolzà en tot moment contra possibles incidents d'aquesta espècie, ja que arribem a la definició que quan hom per quadruple partida arriba a la perfecció, és perfecte.

No seria prou àmplia l'afirmació si no anés acompanyada pel que és mereix la part d'ofici. Serra actua també ho assoleix tot.

Traça de dimoni de bona jeia al servei d'una visió resumidora, altament fina i aromatitzada per una influència de cultura remarcable podria ésser una frase que a manca de més bon gust podria usar Joan Serra en totes les ocasions que se li presentessin.

Per acabar aquestes consideracions, diguem que l'exposició seva ens ha posat a l'enteniment el desig de catalogar-la dintre un sentit tan exigent de l'estètica d'ella mateixa que a la força hem de recórrer a les ensenyances tan meticuloses i imperdonables que ofereix el racionalisme. És una pintura — diguem-ho com el pur racionalista — que existeix en bellesa perquè no pot demostrar-se el contrari.

J. V. Solà Andreu

La segona exposició d'aquests temps ençà portada a cap per Solà Andreu ens fa creure en moltes de les possibilitats amb què compta per a arribar a introduir-se en la pintura que avui es fa, amb un caràcter d'una certa notorietat, al capdamunt de la qual hi ha l'estendard tremolós de l'amor integral per l'ofici i l'honestetat a ultrança.

El reintegrament a la professió, Solà Andreu es complau a fer-lo ben visible sota aquests aspectes, no cercant cap altre resultat que el de satisfer-se personalment i oferir productes del seu ideari artístic sense cap altre complement d'empelt.

Se'ns apareix molt més fet amb els recons de la paleta i igualment explícit en la transcripció dels seus assumptes que no tenen complicació argumental, sinó que són fragments ben escollits, molt sucats dintre el dipòsit de l'emoció encomanada en aquella plena eufòria forana que tan fortament s'apodera dels que pinten pel gust innat de fer-ho sense fer-hi entrar per res l'apetència de la transcendència.

En les figures, particularment el retrat del vestit rosa, Solà Andreu es mostra apte per a esperar-ne bons resultats. Molt concret i objectiu, aconsegueix valors estimables i orientats per bon camí.

Sobretot hi existeix una austeritat que pot portar-lo ràpidament al lloc que preté en la seva *reentrée* pictòrica.

ENRIC F. GUAL

La rehabilitació de l'assumpte

André J. Seligman i Claude Roger-Marx han organitzat una exposició d'obres dels segles XVIII i XIX amb el fi de la «rehabilitació de l'assumpte».

Segons Roger-Marx en el pròleg del catàleg — i aquesta afirmació no necessita demostració a penes — les actuals generacions de pintors han renunciat a agafar un assumpte com a motiu de llurs quadros. Un assumpte és una escena, drama o comèdia, de la història, de la fauna o de la vida contemporània. Gairebé tot el patrimoni artístic de la humanitat és constituït per obres amb assumpte. Però ara la majoria de pintors s'accontenten amb el retrat, el paisatge i la natura morta.

«En els nostres dies — escriu Roger-Marx —, l'artista renuncia massa de pressa al millor d'ell mateix, es sotaestima, s'especialitza, pren hàbits de peresa... Es ben trist veure tants grans esperits satisfent-se amb treballs menuts, apuntant baix i no volent jugar sinó sobre segur. Hi ha perills que cal córrer.»

Renoir, escultor

Es poc sabut que el gran pintor Renoir fos també escultor. Es clar que ha esculpit molt menys que ha pintat.

Renoir no comença fins tard a dedicar-se a l'escultura. Quinze anys abans de morir, encara no havia esculpit res, però començava ja a influir l'escultura de la seva època pel valor plàstic de les figures que pintava. Hi ha, en efecte, escultors que confessen deure-ho tot a Renoir.

Ambroise Vollard, gran amic dels impressionistes, diu que Renoir pensà molt de temps en l'escultura, però no s'hi decidí fins als darrers anys de la seva vida. Però aleshores Renoir no pintava sinó amb dificultat, amb el pinzell lligat al puny, i podia pensar a modelar el fang? Vollard, que havia vist Rodin executant grans figures sense tocar cap material, només donant indicacions a uns pràctics, parlà a Renoir d'aquest mètode.

— Em feu recordar — li digué Renoir — un gravat d'una *Vida dels artistes de l'antiguitat*. Representa un taller on els operaris treballen la pedra. Hi ha un personatge, mig ajegut en una mena de llit i amb el cap coronat de roses: és l'escultor.

Alguns dies després, Renoir arribà a modelar la primera idea de la seva *Venus victoriosa*. Dos joves escultors, Guino i Morel, l'ajudaren. Renoir indicava, amb un bastonet, les modificacions a efectuar en el fang.

L'obra esculptòrica de Renoir es limita a una vintena de peces, les més fluïdes de les quals són segurament els grans medallons representant Cézanne i Rodin. Hom diu que les cinc millors, bones de debò, són: *Venus victoriosa*, *Banyista*, el *Judici de Paris*, un bust de *Paris* i *Maternitat*.

Algun crític assenyalà que la influència de Renoir és gran sobre la jove escultura francesa contemporània, i se n'alegra perquè és una influència sana, optimista, de pensament sòlid. Gràcies a ell, s'ha fet el retorn a la forma ample i total que preconitzava Ingres i que és una de les condicions essencials de l'estatuària.

De Forestier a Rigol

La mort d'Artur Rigol ha estat deplorada, privadament pels seus amics i admiradors, públicament per la ploma autoritzada dels crítics d'art. Resten, després de la seva mort, vives les seves obres. Els arbres creïxen, els jardins es perfeccionen, i el nom del que els ha plantat i els ha creat també creïx i es perfecciona amb els anys. Però Rigol no plantarà més jardins. Un cicle es clou, ara — o, almenys, apareix al meu esperit com si es clougués. Es el període que va des de la vida del meu mestre a la mort del meu deixeble. Tota la restauració del nostre Art dels Jardins s'inclou dins aquest període.

Forestier va venir a Catalunya en començar l'any 1914, i Rigol morí en acabar el 1934. Són vint anys. Forestier va trobar el nostre Art dels Jardins en un estat de misèria i de desorientació, que més a prop estava de la mort que no de la vida. El concepte transcendent del jardí vivia llavors en els cervells d'alguns crítics d'art i persones cultivades; però no en la pràctica, la qual més s'exercitava en les formes més baixes i més descosides de la jardineria. Que el jardí pogués ésser una obra d'art, només apareixia en els articles de diari: en la realitat era (salvant un o dos casos) o el tapadur d'un «solar» malgirbat, o un desgavell de plantes i dibuixos de fulles i flors sense més aspiració que fer «preciosos».

Als anys 1915 i 1916 Forestier posà la llavor del redreçament del nostre Art dels Jardins. Es clar que no podia ésser demanat al mestre francès un miracle total de resurrecció. Forestier no era català a Barcelona, ni andalús a Sevilla, ni musulmà a Feç. No podia, doncs, recrear definitivament ni el jardí del Marroc, ni l'andalús, ni el català. Però de tots ells va ressemar la bona llavor, amb fortuna diversa, segons s'ha vist després pels resultats. A Catalunya, la llavor havia de prosperar en dos terrenys: als jardins municipals i a l'Escola de Bells Oficis de la Mancomunitat. En els primers, hem anat treballant, abans de l'Exposició, al temps de l'Exposició i després de l'Exposició. El producte és al mig del carrer. A l'Escola

Un amic ens digué, fa dies:

— No sabeu? El vostre article de MIRADOR i la mica de campanya feta pels diaris locals en pro de les excavacions del Clos de la Torre sembla que han donat bon resultat.

Tots els símptomes semblaven indicar, dies després, que tant l'autoritat local com el propietari del terreny havien desistit, almenys momentàniament, de tirar endavant el projecte que tenien d'aplanar el Clos de la Torre.

L'Ajuntament va destinar que un parell

d'ingredient inapreciable que se'n diu comprensió.

Aquest és el cas que ha tornat a succeir ara, segons sembla, amb motiu de les excavacions esmentades. Primerament, l'alcalde s'esverà. Després va cridar una reunió al seu despatx oficial, per tal de donar explicacions als partidaris de les excavacions. Tractà bé l'Agrupació Excursionista.

Un cop passat el temporal, hom fa el tomb contrari. I vol recuperar el temps i el terreny perduts. L'Agrupació s'assabenta que han estat donades les ordres oportunes

Les excavacions del Clos de la Torre

d'empleats de la brigada hi anessin a treballar. L'Agrupació Excursionista va tenir la impressió que podria continuar les recerques tranquil·lament.

El furor urbanístic que, tot d'una, s'havia apoderat del propietari del terreny i de l'alcalde — mestre d'obres del primer —, semblava que s'havia calmat.

Ara bé. A nosaltres, aquests canvis sobtats d'actitud dels nostres compatriotes ens esveren.

Recordarem la tradició del «nùvol», que encara és tan viva en el nostre poble. Cal explicar-la. El «nùvol» no és altra cosa que un estat d'opinió, favorable o contrari, que es forma entorn d'un estat de coses determinat.

En produir-se, els atacats per ell acostumen a esverar-se una mica o bé ho fan veure. Obren el paraigües de la resistència passiva, i s'amaguen, com les tortugues, a sota. Un cop s'ha esvaït, treuen el morro, miren si el cel s'ha aclarit i tornen a fer de les seves, talment com si res no hagués passat.

Aquest cas jo l'he vist succeir milers de vegades. I és que, fet i fet, d'allà on no n'hi ha no en pot rajar d'aquesta mena

al cap de la brigada per tal que compa-regui al Clos amb l'objecte de començar a pendre mides per a enderrocar-ne les parets i, a més, que els empresaris d'obres han estat autoritzats per anar a llançar al Clos la runa de les construccions.

L'ofensiva bàrbara és represa de nou. Què ha passat? Simplement, que hom té un interès marcat a edificar-hi. Que l'alcalde és el mestre d'obres del propietari del terreny i vol complaure'l. Que darrera seu hi ha els mestres d'obres, els quals esperen el moment oportú per tal de fer-hi de les seves.

La campanya de premsa ha interromput la maniobra per uns quants dies. Ara que està calmada, cal reprendre-la. Si passa, passa; i qui dia passa, tanmateix, anys empeny.

Cal aprofitar la circumstància providencial que un dels del gremi hagi estat nomenat alcalde per casualitat. I, sobretot, cal tirar el dret; no fos que arribés el moment de la successió, i la cosa encara no fos ferma. L'anormalitat de les circumstàncies constitueix, per altra part, un ajut precíu, que cal aprofitar igualment.

Aquest és el fet. I els que hem esmentat ens sembla que són els motius autèntics gràcies als quals ha estat represa l'ofensiva, interrompuda solament per uns moments, contra les recerques del Clos de la Torre.

Es la lluita, eterna al meu poble, entre les conveniències i l'analfabetisme, sempre de bracet.

Cal que els badalonins intel·ligents i dignes s'hi oposin enèrgicament, utilitzant tots els mitjans que tinguin a mà.

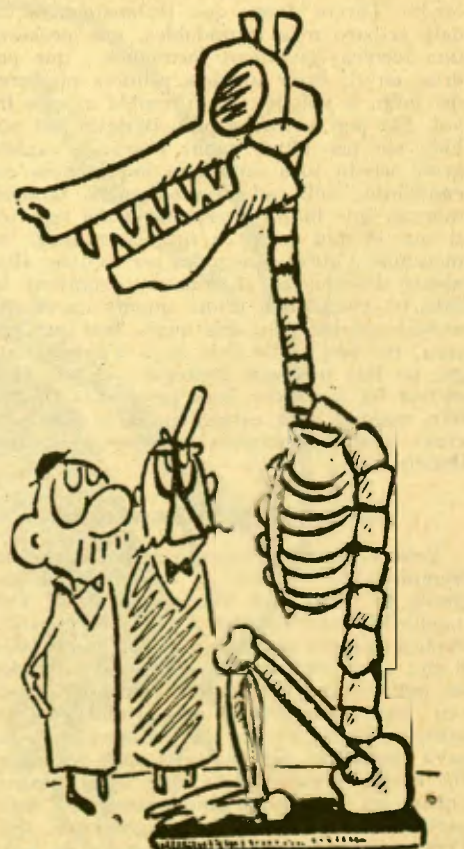
JAUME PASSARELL

MIRADOR

Subscripció: 3'50 ptes. trimestre

Corts Catalanes, núm. 589

Telèfon 11430

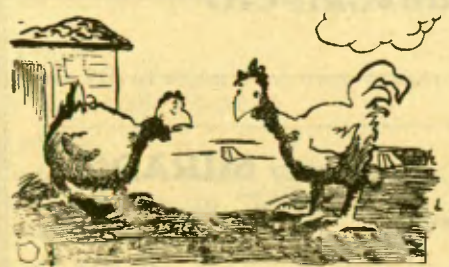

— Això és el paleomegalépidosaure. — Ja era ben poca-solta l'home de les cavernes d'empescar-se aquests noms! (Dagens Nyheter, Estocolm)

Ella. — I com és que et recordes tan bé del dia que ens vàrem casar?
Ell. — El mateix dia va haver-hi el gran incendi de Chicago, el terratrèmol de San Francisco i el naufragi del *Titanic*.

(Judge, Nova York)

ECONOMIA DIRIGIDA

— Creus que tindrà dificultats amb el govern si ponc un ou de més aquesta setmana?

(New York American)

Exit en la mida

Corbates inarragables

Pijames a bon preu

JAUME I, 11

Telèfon 11656

NICOLAU MARIA RUBIO
Arquitecte

Crònica musical

La vida musical a Barcelona

La darrera setmana musical era rica en esdeveniments. A l'Associació de Música Antiga, José Subirá, de Madrid, donà una notable conferència sobre *Evolución de la Tonalidad española: su cultivo en Barcelona*, il·lustrant la seva tesi amb exemples característics de *seguidillas* i de cançons de darrers del segle XVIII i de tres *tonadillas escénicas* de la mateixa època (cant: Carme

ritme, motius metòdics, polifonia, sonoritat—amb l'essència mateixa del folklore espanyol. A Lalo—com d'altra banda adhuc als Albéniz i als Granados en una part considerable de llurs primeres obres—Espanya no li dona sinó un bastidor pintoresc per al seu llenguatge musical essencialment parisenc. Però quan Yehudi Menuhin, amb aquella tècnica immaculada i la sonoritat cristal·lina del seu preciós Stradivari, comença, per exemple, a jugar els primers con-

Yehudi Menuhin

Gombau i Conxa McCrory; piano: Maria Carratalà).

A l'Acadèmia Marshall, davant un públic invitat, el gran pianista Micael de Zadora oferí, amb un èxit sense igual, un programa selecte. Haurem de tornar a parlar de les grans qualitats musicals i pianístiques d'aquest artista excepcional en ocasió del seu primer concert públic, que Zadora donarà aquest any dintre el marc d'una de les grans associacions musicals barcelonines.

En la mateixa Acadèmia, davant un públic molt nombros, alguns dies més tard, el que escriu aquestes ratlles havia tingut l'ocasió de fer conèixer per primera vegada a Barcelona algunes mostres dels nous i més meravellosos discos de clavecí de la gran Wanda Landowska, les *Variacions de Goldberg* de Bach, en avinentesa de la inauguració del seu curs sobre la història del piano.

El Liceu ha començat ja els festivals Wagner-Mozart amb una representació de la *Walkyria*, a la qual seguiran *Lohengrin*, *Els Mestres Cantaires* i *Les noces de Figaro*. En totes aquestes representacions col·laboraran els millors artistes de què actualment disposa Alemanya.

Desgraciadament, el Festival Ravel, sota la direcció del mestre, ha hagut d'ésser ajornat. Quin equivalent ens prepararà l'Associació de Música «da Camera» d'aquest concert anunciat des de tant de temps ha i esperat per tots els amics de la música amb una veritable expectació?

La Cultura, fent-nos sentir Andrés Segovia, ens ha fet fruit d'una vetllada verament deliciosa. Quant a la primera part del programa, de bona gana hi hauríem renunciat. Ni la sonata de l'italià Castellnuovo-Tedesco, ni la *Sevillana* de Turina—aquesta darrera almenys ben construïda, però massa esclava de l'impressionisme francès—, no corresponien pas al nivell artístic d'aquest gran guitarrista. Però quan toca Granados, Albéniz, Ponce, i sobretot quan toca Bach, quedem, malgrat el fred siberià que regnava a la sala del Palau, com embriuats. Evidentment, aquest art sublim, que és i ha estat sempre un art *da camera*, es perd una mica en una gran sala, força subtilitats i moviments ràpids escapaven així de la nostra percepció. Però fet i fet fou una vetllada excepcional.

Hauríem preferit, per un ben comprensible sentiment de delicadesa, callar sobre la vetllada lamentable del concert d'Arthur Rubinstein. Però el secretari en persona de l'empresa dels Concerts Daniel ens ha demanat amb una tal instància de confessar públicament la nostra opinió sobre aquest concert, que ens hem deixat convèncer de fer-ho. Direm doncs que Rubinstein és un dels artistes més formidables, que posseeix una tècnica igualment formidable; que podria, en fi, ésser un dels primers pianistes del món, si volgués. Però sembla que no ho vol. Sia per un menyspreu il·limitat del públic, sia per altres raons obscures, aquest gran artista toca amb una indiferència escandalosa, amb un desmenjament talment marcat, que hi ha interpretació del repertori que el duu sovint a una deformació lamentable d'obres conegudes per tothom. Ben abans d'acabar-se el concert, deixàvem la sala en companyia d'uns quants excel·lents músics catalans, un dels quals, ben jove encara, tot just sortit dels anys d'aprenentatge, no feia més que gemegar: «El públic m'han fet sacrificar dues pessetes!» El públic, malgrat això, estava encisat i oferí ovacions a aquest pianista que porta un nom il·lustre.

La nostra discoteca

Yehudi Menuhin executa amb l'Orchestre Symphonique de París la *Symphonie Espagnole* de Lalo (La Voz de su Amo, DB 1999/2000/2001/2002) per a violí i orquestra. Aquest concert que té ja l'edat respectable d'una cinquantena d'anys, exerceix sempre de nou, adhuc les nostres oïdes que esperen harmonies força més refinades, un atractiu igual. Potser és justament per la seva ingenuïtat, pel seu encís *naïf*, per aquella bona fe musical de què es disposava encara en la darrera cinquantena del segle precedint la irrupció del wagnerisme, que l'encís de la *Symphonie Espagnole* de Lalo s'ha conservat intacte fins als nostres dies. Certament, la nostra concepció de l'espanyol en música ha canviat considerablement. El calgut un Falla per amarar tots els elements constitutius de la seva música—harmonia,

passos del darrer moviment, aquesta petita melodia ben simple—altremanent més aviat napolitana que no pas sevillana—, aleshores deixem de banda totes les consideracions d'ordre musicològic, i no fem sinó escoltar i escoltar sempre de nou. L'orquestra, sota la direcció del famós romanès Georges Enesco, és d'una transparència model. La impressió des del punt de vista tècnic demostra, una vegada per totes, que podem i devem exigir de la indústria gramofònica un grau de perfecció musical i tècnica dels discos, que, tot just fa un parell d'anys, semblava irrealitzable. Aquests discos de la *Symphonie Espagnole* tocada per Menuhin són completament lliures de tot soroll accessori. La balança entre el solista i l'orquestra és ben reeixida, com en poques altres realitzacions gramofòniques que coneguem.

O. M.

La ràdio educadora

Fa temps que es parla d'utilitzar el cinema parlat en l'ensenyament, però tant per a produir films educatius com per a equipar les escoles amb aparells de projecció, calen molts diners. En canvi, un aparell receptor de ràdio és de preu prou baix perquè pugui tenir una utilització més general que, a més a més, no exigeix cap canvi notable en les habituds pedagògiques. Per això alguns països han mirat de fer exercir un paper educatiu a la ràdio.

Els pedagocs, però, fan la remarca que l'infant no reté, en general, el que és purament auditiu, sinó que cal afegir-hi un element visual que fixi la idea. A més a més l'ensenyament no pot ésser mecanitzat, sinó que cal la relació directa del mestre i de l'alumne perquè doni fruits. Aquesta darrera remarca s'aplica sobretot als primers anys de la vida. Es en l'adolescència, en l'ensenyament secundari, doncs, on la ràdio pot prestar majors serveis. D'altra banda, les matèries a ensenyar són aleshores més susceptibles de la forma parlada, del comentari. De totes maneres, la ràdio no pot servir, per a donar l'ensenyament bàsic, sinó simplement completar aquest.

No totes les matèries, és clar, poden ésser ensenyades mitjançant la ràdio. La ràdio és, per exemple, impròpia per a les matemàtiques; en canvi, els seus serveis són valuosíssims en l'ensenyament musical, de tal manera, que es pot dir que aquest és el seu domini ideal. També rendirà gran utilitat en l'ensenyament de la literatura, la història, la geografia i la filosofia, i, parcialment, en el de la història de l'art—car aquesta exigeix la part gràfica—. En l'ensenyament de les llengües vives, és un mitjà excel·lent per a donar als alumnes la pronunciació exacta.

A Anglaterra i Alemanya, l'ensenyament de la música per ràdio frueix actualment d'un gran favor.

L'Institut de Cooperació Intel·lectual ha publicat darrerament una extensa informació sobre les experiències d'ensenyament per ràdio fetes en diversos països i les conclusions a què han arribat els especialistes. S'hi tracta sobretot un punt cabdal: el de la millor forma a donar als cursos radiofònics. La forma més senzilla de lliçó és la conferència; però només pot ésser verament eficaç per a l'ensenyament secundari i el superior. Cal que el professor que parli davant del micròfon no es limiti a llegir un text, sinó que l'ha de matisar i expressar com si tingués l'auditori davant seu.

A Alemanya s'ha provat el *diàleg*, procediment que ofereix el seu interès. El conferenciant és interromput per un interlocutor que representa el punt de vista de l'oiat. Es un mètode que exigeix, per part de l'interlocutor, una penetració profunda de l'ànima infantil, que amb les seves objeccions ha de preveure les possibles de l'alumne que escolta amb el receptor.

Hi ha però altres maneres d'utilitzar la ràdio amb fins educatius sense cenyir-se a les fórmules massa pedagògiques. En aquest sentit, hom aconsella els cursos-reportatges sobre un fet recent, els quals, segons pedagocs que els han utilitzat, augmenten l'acuitat d'observació dels nens i milloren

les proves de redacció i narració a què els sotmeten.

Es a Alemanya on més s'utilitza la radiodifusió per a fins netament escolars. De les 55.000 escoles del país, més de 20.000 estan equipades amb receptor radiofònic i reben un ensenyament apropiat. La música és la matèria predominant, però també són objecte d'ensenyament radiofònic la literatura, la geografia, la història i les ciències naturals. S'ha de tenir en compte que d'aquestes 20.000 escoles n'hi ha un 83 per cent de rurals, 10 per cent de primàries de les grans ciutats i 7 per cent de segon grau.

A França no hi ha programa de conjunt i hom es limita a difondre conferències de literatura, belles arts, agricultura, etc. El més ben organitzat és l'ensenyament de llengües vives a càrrec de l'Escola superior dels P. T. T.

Als Estats Units, només dos Estats han introduït oficialment la ràdio en els programes escolars.

A Anglaterra, l'ensenyament radiofònic està ben organitzat. Una comissió, formada per representants del Board of Education i diversos pedagocs, ha formulat els programes generals d'acció, i actualment més de 4.000 escoles reben cursos radiodifosos.

Austria, Bèlgica, Dinamarca, Suècia, Noruega, Suïssa, Txecoslovàquia, Holanda, Iugoslàvia, Mèxic i Uruguai recorren, en més o menys escala, a l'ensenyament per ràdio. Polònia, Hongria, Canadà i Argentina es troben encara en el període de prova. A Espanya, ni se'n parla, encara que les estacions donin converses i conferències més o menys entretingudes i educatives.

Es pot dir, en general, que la ràdio ha ocupat un lloc en els mètodes moderns d'educació, que sens dubte no és de primer pla ni pot ésser-ho. Per important que sigui l'ús que en facin en certs països, el paper de la ràdio en l'educació no pot ésser sinó auxiliar. Però en certes matèries s'ha demostrat utilíssima, i és probable que la seva importància augmenti encara.

—Com ha trobat el bistec?
—Alçant un tall de patata.

(El Popolo di Roma)

L'EMBELLIMENT DE LA CIUTAT

Un magnífic centre monumental

(Ve de la primera pàgina)

En això estem. La plaça, en suau davallada, es rebaixa fins a un màxim de dos metres i mig a tocar els murs. Aquests, vistos des del peu, sembla que hagin pujat cinc o sis metres més, fent-los més interessants la soclada que ha estat posada al descobert. Terminada l'urbanització en curs, la plaça restarà així, vista de la Laietana:

A l'esquerra, parament de muralla amb dues torres. Darrera d'aquesta secció, la fatxada posterior de la Casa dels Padellàs, tota de pedra amb finestres, finestres i porxada al pis més alt. A continuació la línia baixa uns metres fins a trobar Santa Agata en la seva part del darrera, fatxada que té diverses finestres romanes; sobre una de les torres de la muralla s'aixeca el campanar. Seguit, ve tota la secció de Santa Agata amb les seves arcades gòtiques juxtaposades que ara, de lluny, produeixen un efecte desconcertant, però que constituïran després un conjunt grandios, en el qual no escauria malament, davant de l'arcada del mig, un pedestal amb l'estàtua de Berenguer el Gran, de Josep Llimona. La muralla serà visible a tocar en tota la seva extensió. Enfront de Santa Agata, un petit jardí en davallada i al carrer de la Tapiñeria, a ambdós costats, uns murets de contenció amb baranes de ferro. El conjunt farà quedar bé a la ciutat.

Molt més si el relacionem i en fem una sola cosa a través de les muralles, la Casa dels Padellàs i Santa Agata, amb la

PLAÇA DEL REI

No es pot tractar de la Plaça del Rei, avui, sense esmentar la reconstrucció de la Casa dels Padellàs. Aquest immoble estava situat al número 25 del carrer de Mercaders. Data del segle XIII, si bé, però, la gran massa de l'edifici fou reformada durant el segle XV i modificada novament el XVII. Tot amb tot, les diverses reformes no han fet perdre, en la seva concepció substancial, el primitiu estil de l'edifici. Es

tracta d'un dels tipus més complets d'estatge noble típic barceloní del segle XV. Com tantes altres edificacions nobles —nobles per l'origen i nobles per llurs pe-

Projecte d'urbanització de la Plaça de Berenguer el Gran. A l'angle esquerre, pas a la Plaça del Rei a través de la Muralla Romana (J. Puig i Cadafalch)

dres —, passà per tota mena de calamitats i vexacions. A començos del segle actual l'estat de l'immoble era ruïnós. La seva graciosa llotja d'entrada al pis noble o principal havia estat aparedada; destruïts molts marcs de finestres i finestres; des-

ralla, prenent-li just l'espai que cal a fil de plomada; l'altra lateral, a mur ferm, i la resta, tota, sobre jàsseres i pilastres de ciment armat, també. Hi ha, doncs, sòtans, que seran part del museu que aixoplugaran la Casa i la Capella de Santa Agata. La reconstrucció de la Casa dels Padellàs es realitza de manera conscienciosa i, acabada, serà una petita joia que casarà magníficament amb els altres edificis de la Plaça del Rei, amb les seves pedres, patinades pel temps.

Si us plau, vegeu-la, ja acabades les obres actuals, la Plaça del Rei. Entrant per la Llibreteria, la fatxada principal, elegant i noble, de la Casa dels Padellàs; seguidament l'Arxiu de la Corona d'Aragó; a mà dreta, fatxada lateral dels Padellàs; fatxada de la Capella de Santa Agata, i al fons el Palau Major, amb el mirador de vistes i harmonioses porxades, del rei Martí. Al centre de la plaça un clos amb herbei tendre i al voltant un enllosat. I res més.

A la majestat del lloc no li caldran ponderacions. Serà magníficament bell, museu d'arqueologia a l'aire lliure. Recordem, celebrades en aquell lloc, algunes

SOLEMNITATS MEDIEVALS

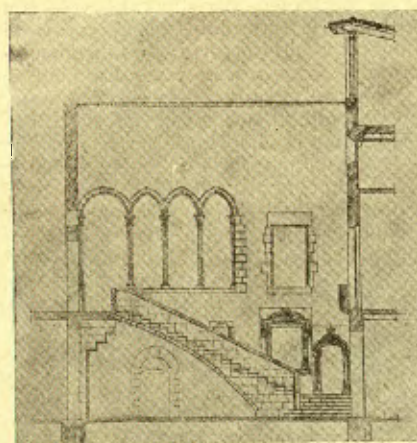
«Dimecres a VI d'agost dit any MCCCCLXXXVII, la dita senyora reyna se coronà en la Plassa del Rey de la present ciutat, e fou la serimonia la següent, y es, que la dita plassa fou tota anvalada alt de draps de lana grochs e vermells la major part; e foren fets dos cadafalchs al cap de la dita plassa, vers lo palau, hu apres altre, continus; lo qui era mes prou

Perspectiva de la urbanització de la Plaça de Berenguer el Gran, vista mirant al mar. D'esquerra a dreta: la Laietana, petit parc d'estacionament d'autos, jardins en davallada, pas sota la muralla i línia de les muralles.

aparegueren quasi tots els motllurats de delicat plateresc... En els darrers anys la casa havia aixoplugat tota mena de gent i activitats: indústries sorolloses destructores, magatzemistes, multituds societàries, de tot. Era natural que l'edifici en valgués a menys. La casa fou curosament desmunçada, pedra a pedra, i allí s'estava, en un solar de la Laietana, esperant l'hora del seu ressorgiment.

«La posarem a la Plaça del Rei.» I així

Secció del pati de la Casa Padellàs, amb l'escala i llotja del pis principal

començà a fer-se. Però la Plaça del Rei és un veritable clos sagrat. De seguida que s'iniciaren els fonaments, el picot no tardà a trobar resistències. «Esperem. Aquí no pot anar-se de pressa.» I sortiren uns murs o parets romanes de les més antigues; uns banys amb llurs canalitzacions per a les conduccions d'aigua; una granada; un mosaic; una stíia i altres romanalles que són altres tants documents arqueològics que ens parlen i il·lustraran del nostre passat.

La casa arriba ara a segon pis. La fatxada principal està fonamentada en ferm; la lateral, sobre pilastres i embigats de ciment armat; la posterior, damunt la mu-

del palau era mes de l'altre VI escalons, ço es, en lo baix, foren aparellats dos sistials, lo hu amb dos coixins grans cuberts de domàs blanc i una cadira coberta del dit domàs, en la qual stech asseguda la dita senyora reyna; e apres un poch pues alt, fou aparellada una cadira reyal coberta de drap brocat d'or e dos coixins coberts del dit brocat, en la qual la magestat del senyor rey stech assegut...»

A continuació el cronista enumera els nobles concurrents a la festa; la brillantor del conjunt, la joia de la multitud i com transcorregué la diada i la nit en què foren il·luminats els clochers de la Seu i altres esglésies de la ciutat, amb gran contentament del molt il·lustrat Alfonso, fill del Il·lustríssim Rey de Nàpols e Duch de Calàbria.

EL MIRADOR DEL REI MARTÍ

Desafiant els anys, gràcil i ferm alhora, destaca inconfusible en el barri de la Seu. Si us escua, vulgueu pujar-hi. Es, efectivament, un punt d'albir incomparable sobre la ciutat i el mar. Ho era més quan les aigües arribaven quasi a tocar muralles pel costat del Rego-Mir i galeries i fustes i naus de totes menes arribaven, sojornaven i sortien, de i per a les rutes del mar.

El mirador es diu del rei Martí. Si es tracta de l'Humà, sembla que no pot ésser, ja que l'obra és del segle XVI o XVII. Segui com es vulgui, es tracta d'un mirador que fou afavorit per reis i prínceps que tenien en les seves porxades un refugi magnífic a ple sol, aire i llum i vistes al mar, sobre la ciutat i terrenys endins.

El tema és tan abundós de suggerències que acabarem per cansar el lector. Hem volgut donar-li una idea del que serà aquest centre monumental, potser no prou reeixida. I de passada dir-li que tant els homes que constitueixen la Generalitat, com els de l'Ajuntament, estaven plens d'entusiasme per les obres. Eren uns vers enamorats de Catalunya i Barcelona. I amb això n'hi havia prou.

PERE CASALS

Suscriviu-vos a **MIRADOR**

Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. _____

que viu a _____

carrei _____

pel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de _____

Signatura

de 193 _____